

శ్రీ

రాఘవవేంకటేశ్వరశతకం

శ్రీ మత్తిరుమల రాఘవాచార్యకవి

I

I

శ్రీ

రాఘవవేంకటేశ్వరశతకం

ఇ ది

శ్రీ మత్తిరుమల రాఘవాచార్య కవి

5

ఘం ట సా ల పూ ర్ణ య్య చేఁ

బ్ర క టిం పఁ బ డి యె.

శ్రీ విద్యజ్ఞానమనోరంజనీ ముద్రాక్షరశాల,

పి కా పు ర ము

1941

మొదటి కూర్పు

250 పు టు లు.

రాఘవవేంకటేశ్వరశతకము.

శ్రీమీఱఁ దిరుపతిక్షేత్రమందు వసించి

మూఁడులోకము లేలు మొదటివేల్పు !

అజ రుద్రులనుగూడ గజగజలాడించు

దేదీప్యమాన మూర్తిప్రభావ !

‘సాహి మా’ మని వేఁడు ప్రజలఁ బ్రోవఁగ ధాత్రి

నవతరించిన స్వయంవ్యక్తరూప !

నీకు సోదరమూర్తి నీవయై ద్వారకా

తిరుపతిఁ బాలించు పరమపురుష !

గీ. తండ్రిలకుఁ దండ్రు ! నైకుంతధామ ! నిన్ను

బొగడఁ బూనితి నాపూర్వపూజవలన;

నిహపరము లిచ్చి మముఁ గావు మిందిరేశ !

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

1

నీ. అర్ధనారీశ్వరుం డనెడి రూపముతోడ

నెవ్వఁడు తుహినాద్రి నివ్వటిల్లు

నలుమోములను వేదనాదముఁ జనుదేర

వాణి యెవ్వనిజిహ్వను నటించు

నింగిఁ బొంగి చెలంగు నీర్వామి నెవ్వఁడు

కుప్పిగంతున దాఁట నొప్పినాఁడు

కొమరుసామికిఁ జోడు గూడి గుబ్బలికన్నె

కెవ్వఁ డవ్వలిచంక కెక్కి యాడు

గీ. నట్టి శివ ధాతృ హనుమ ద్దజాననులను

శుభము లొడఁగూడ నెంతయు నభినుతించి

నంతతంబును నీపాదవంత నేతు

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

2

సీ. అణిమాది సకలకళ్యాణపూర్ణగుణాయ !

యరిమర్దనాయ ! జనార్దనాయ !

సిద్ధనంకల్పాయ ! శ్రితపాలనానల్ప

కల్పకాయ ! భుజంగతల్పకాయ !

సానందరూపాయ ! హరికౌస్తుభరత్న

భూషణాయ ! మునీంద్రశోషణాయ !

లక్ష్మీకళత్రాయ ! లావణ్యగాత్రాయ !

శంఖచక్రగదాయ ! శాశ్వతాయ !

గీ. నారసింహాది దివ్యావతార దశక !

విస్ఫుటీకృతనగుణాయ ! వివిధలోక

పట్టభద్రాత్మకాయ ! తుభ్యం నమోఽస్తు

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

3

సీ. తిరుమలాన్వయరత్నదీపమై తగు దేశి

కాచార్యవరుఁడు నాయనఁగుఁడండ్రె;

అనసూయకున్ సాటి యన నొప్పు రంగాంబ

కారణ్యనిధి నన్నుఁ గన్నతల్లి;

అర్ధాంగి యనుమాట సార్థకంబుగ నొప్పు

చూడామణి మదీయశోభనాంగి;

తిరుపతివేంకటేశ్వరునిపేరిట కుట్ట

శ్రీనివాసుఁడు ముద్దుసేయుకొడుకు;

గీ. తమ్ముఁ డొకఁడు సీతారామధన్యమూర్తి;

నన్నుఁ బెందిన మాయక్క నరసమాంబ;

రాఘవాచార్యనామవిభ్రాజితుండ;

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

4

సీ. చదివి నిర్దురవోవ్ జలివేళ నడురేయి
 మేల్బణారసుశాటి మేనఁ గప్పె
 శిష్యవాత్సల్యంబు చిగిరింపఁ దనవేలఁ
 బాలుపొంద నాకించెఁ బుట్టతేనె
 మామకాంతేవాసిమణిహారమున కీవె
 మేరుపూస వటంచు మిగులఁ బొగడె
 వైద్యంబునకుఁ దోడు వరుస సంస్కృతభాష
 నూగుమీసమునాఁడె నూరిపోసె

గీ. నతఁడు చేవలివంశశుభ్రాంశుమూర్తి
 గురుఁడు మాకు సుబ్రహ్మణ్యకోవిదుండు
 జలజభవు సాటి యారుశాస్త్రముల మేటి
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

5

సీ. ధరణి నుమామహేశ్వరముపేరిటి యగ్ర
 హారంబు మాకుఁ బూర్వార్జితంబు
 పదునాలుగేండ్లు లేఁ బరువంబు గలనాఁడె
 కవితాలతాంగి నాకరముఁ బట్టె
 పదునెన్నిదవయేఁడు మొదలువెట్టకమున్నె
 సంతరించితి భీష్మసంభవంబు
 పందొమ్మిదవయేటఁ బార్వతీవల్లభ
 శతక ముల్లితి నిండుకుతుక మెనఁగ

గీ. నిప్పు డిర్వదిరెండవయేఁడు సారగ
 తాలు కరుగంగ శేషువు లాలకింపఁ
 బలికెదను నీకు శతక ముపాయనముగ
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

6

సీ. ఏలీల సాధ్యయై యెనఁగె నీవిటి యంచుఁ

బల్లవాళికి గుండె ఝల్లు మనఁగ

నేనాఁడు సుగుణుడై యెనఁగె మద్విభుఁ డంచు

నిందీవరాక్షు లానందపడఁగ

నేనాఁడు సుమతియై యెనఁగె నీఖలుఁ డంచు

గ్రామవాసులు దొడ్డప్రేమఁ బొగడ

నేలీల దాతృత్వ మితని కబ్బె నటంచు

నర్ధార్థసంఘంబు లాశ్రయింప

గీ. గడుసుఁదనమున మంత్ర యుగంధరునకు

సాటి యైనారు వెట్టివిస్సన్న లనఁగ

శతకము రచింతుఁ గవుల శీశత వహించి

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

7

సీ. అలకృష్ణదేవరాయాస్థానసుకవి ధూ

రటి రచింపఁగలేదె శతక మొకటి

పండితరాయ లుద్దండపండితమాళి

శతకంబు నుడువఁడే సంస్కృతమున

కుక్కుటేశునిమీఁద గూర్పఁడే శతకంబు

సల కూచిమంచి తిమ్మయ్యసుకవి

ఉపమానములకుప్ప లొప్పార భాస్కర

శతక-మొక్కకవీంద్రుఁ డతుకలేదె

గీ. యుద్యమిఁచెద ననవద్య హృద్యపద్య

రత్నమాలిక గూర్చంగ నూత్నగతుల

దీని ధరియించి ననుఁ గావు దేవదేవ !

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

8

రా ఘ వ వే క కే శ్వ ర శ త క ము.

సీ. గుడ్డులోపలిపిల్ల కుదురుగా వర్ధిల్ల
నెవనికారుణ్యంబు హేతు వయ్యె
నతితీవ్రగతి విహాయనవీధి జనుపక్షి
యవనిప్రాపును నమ్మి యెగుఱుచుండు
కృప యెవ్వనిది మూల మపరసంశ్రయహీన
దీనమానవపరితాణమునకు
కర్మబంధధావంతఖద్యోతఘృణిజాత
మెవనిపాదధ్యాన మెల్లజనుల

గీ. కట్టి దేవాదిదేవ ! దిన్యప్రభావ !
అదిమధ్యాంతశూన్య ! లోకైకమాన్య !
నిన్ను నమ్మితి నన్ను మన్నించి గావు
విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

సీ. దుర్మార్గులకె గాని ధర్మాత్ములకు లేదు
భూతలంబున రాజపూజ నేడు
వజ్రశుంతలపేరు వన్నెకెక్కెను గాని
విద్వాంసులకు లేదు విలువ నేడు
హీనవృత్తుల ద్రవ్య మిల్లునిండును గాని
సద్వృత్తిచే బొట్ట జరుగదయ్యె
కల్లడిండ్రను లోకమెల్ల నమ్ముచుగాని
నత్యవంతులమాట సాగ దిపుడు

గీ. సకలదారిద్ర్యములవంట శనికి జంట
కలియుగమువంటి దుష్కాల మిలను గలదె
ధర్మ మెన్నడు నిలిపెదో దైవతిలక !
విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

సీ. హీనసేవకవృత్తి యిష్టమయ్యెనుగదా
 ప్రజలఁ బాలనసేయు వార్ధివులకు
 నుత్పలాక్షులఱుంకు లుడపనేరఁడుగదా
 చండశాసనుడైన చక్రవర్తి
 పెండిపై పెండిండ్లు పెక్కు లొప్పెనుగదా
 బాయనివిప్రజాతి కిపుడు
 బక్కరండలనోళ్ళు నొక్కనేరఁడుగదా
 బహుకళానిధియైన పండితుండు

గీ. కానిపనులకు ననుకూలకాలమయ్యె
 సత్యధర్మాత్ములకు వచ్చె చచ్చి చావు
 కలిని నాజీవితం బెల్లు గడుపువాడ
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

11

సీ. అన్నదమ్ములలోన నైకమత్యము లేదు
 త్రాగుబోతులనంఖ్య తఱుగలేదు
 ప్రాణేశులకు మ్రొక్కు పంకజాక్షులు లేరు
 పితరుల మన్నించుసుతులు లేరు
 గురులకొంపలు దీయఁ గొంకు శిష్యులు లేరు
 చుట్టాలు కనులారఁ జూడలేరు
 దేవళంబుల కేగు దైవభక్తులు లేరు
 కల్లలాడనివారు కానరారు

గీ. కలియుగవిషానలజ్వాల గడలుకొనియె
 ధర్మదేవత నాల్గుపాదములు విడిగె
 నకట ! యిప్పుడె తలక్రిందు లయ్యె జగము
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

12

సీ. జారచోరుల నురాచారముల్ మితిమీఱె
 పాడివంటలచవి పలుచఁబాఱె
 బూతుపురాణముల్ పుడమివేల్పుల కబ్బె
 కలిమిలిబ్బులతీవ ఖలుల కబ్బె
 తగుగృహస్థులయిండ్ల దాతృత్వము నశించె
 వేదముల్ చెవులకు వెగటుదోఁచె
 ధనముపై పేరాన ధనవంతులకుఁ గల్గె
 బ్రహ్మహత్యలు వీటఁ బ్రబలమయ్యెఁ

గీ. గన వినఁగ నేయఁగారానికార్యములను
 జేయుచున్నారు; చేసిరి; నేయఁగలరు;
 కాలగతి మార్ప మావంటికపుల తరమె ?
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

13

సీ. కోరి మాలల నంటుకొను బాపనయ్యలు
 పేదకొంపలుగాల్చు పృథివిపతులు
 వేదనిండలుసేయు వెట్టిపుల్లయ్యలు
 కుక్కపిల్లల ముద్దుగొనెడి ద్విజులు
 సానినేస్తముసేయు సంసారమదవతుల్
 తెలిసి దేవునిసొమ్ముఁ దినెడి జనులు
 గురులపై కార్ద్రావృంకుక్కలకొడుకులు
 కోరి నమ్మిన గొంతుఁగోయు ఖలులు

గీ. గానవచ్చిరి పెక్కండు కలియుగమున
 మగలకును అంకుమగలైరి మంకుటాండు
 కలిమహారాజునకు 'వెట్టితలటు' మొల్పె
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

14

సీ. షంగనామములేని భాగవతోత్తముల్

పుస్తె లావల ద్రోయు పువ్వుఁబోండ్లు

వెలయాండ్రోఁగూడ వేంచేయు హరిదాసు

లక్షరంబులురాని యయ్యవార్లు

నంగీలతో బోన మారగించు నియోగు

లెంగి లన్నము బెట్టు నిందుముఖులు

ముట్టుకట్టల నాచు పురుషావతంసులు

వలపింపనేరని వారసతులు

గీ. వెలయ జన్నిదమే లేని విప్రసుతులు

నవతరించిరి యేబ్రాను లన్ని దెసల

నేమి చెప్పుదుఁ గలికాల మిట్టులుండె

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

15

సీ. కోటిశ్వరునిభార్య గొల్లభామవిధానఁ

బాలు మజ్జిగ లమ్మఁ బాడియగునె ?

రాజకీయముల కేర్పడిన యాయుద్యోగి

దొంగలంచము మేయ దొరతనంబె ?

సకలసౌందర్యలక్షణయైన సతిఁ బాసి

యలఁతిబోగముదానిఁ గొలువఁ దగునె ?

మహనీయమగు నగ్రమతధర్మ మెడఁబాసి

దుర్మతంబులదారిఁ ద్రొక్కఁ దగునె ?

గీ. మంచిచెడ్డలు లేవాయె మానవులకుఁ

బుణ్య మడుఁగంటఁ గలి పరిపూర్తిఁ జెందె

నేమి సేయుదు చుష్కాల మేమనందు ?

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

16

నీ. మగని రచ్చకులాగి మల్లయుద్ధము సేయు
 వింతకామిను లుద్భవించినారు
 వేడ్కతోఁ బుత్రుల వేశ్యకొంపల కంపు
 పింజారితల్లులు పెరిగినారు
 తెచ్చికొన్నఋణంబు దీర్చ దక్షతలేక
 చినికి యెందఱో నన్యసించినారు
 ధరణినాయకులయాదరణ మించుకలేక
 వేదపండితులెల్ల విఫలు లైరి

గీ. తురకవేషంబు ద్విజులకు నొడ్డదయ్యె
 పాడుబుద్ధులు తెలివిగాఁ బరిణమించె
 నింత దుర్మార్గకలికాల మెటుల వచ్చె
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

17

నీ. దొడ్డవారల నేటి దూషించుటకుఁ గాదు
 వలుగాకులకు నీతి దెలుపుకొఱకె
 కులవధూమణుల కెగ్గులు పన్నుటకుఁ గాదు
 మహిని లంజలబుద్ధి మార్చుకొఱకె
 అగ్రవర్ణమువారి నదలించుటకుఁ గాదు
 శూద్రజాతికిఁ ద్రోవఁ జూపుకొఱకె
 దానశౌండులను విందలు నేయుటకుఁ గాదు
 కృపణచిత్తులను శిక్షించుకొఱకె

గీ. వరమతంబుల ఖండించుపనికిఁ గాదు
 న్వమతసంరక్షప్రీతితో నలుపుకొఱకె
 చతురమతితోడఁ గావించు జతన మిపుడు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

1

సీ. దుష్టాహి ద్రావిన దుగ్ధంబు తలపోయ
 మహిని దుర్విషముగ్గా మారినట్లు
 జ్వరవిపన్నున కెన్నఁ బరమాన్న మిడుచున్న
 చేదుతీరై నోరు జెఱచినట్లు
 నాస్తికాగ్రణిక విజ్ఞానంబుఁ గలుపంగఁ
 గర్ణశూలముభంగిఁ గ్రాలినట్లు
 కులటగర్భమునందుఁ గలిగు ముద్దులబిడ్డఁ
 డాయమ్మకుఁ బిశాచ మయినయట్లు

గీ. లాభ్యు లొనరించు సత్కార్య మవనియందు
 దుష్టజనులకు వెగటుగాఁ దోచుచుండు
 విశ్వమంతయు మెప్పింప విధికి వశమె
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

19

సీ. వేశ్యకాంతలఁగూడి విఱివీగినకీడు
 పెక్కుబాధల మంచ మెక్కునాఁడు
 నన్నదమ్మలభూము లవహరించినచేటు
 సాపాటునకు లేక చచ్చునాఁడు
 దేవాలయపుసామ్మ తెలిసి మ్రింగినకీడు
 వంశవృక్షము కూలబడిననాఁడు
 తలిదండ్రులకు కూడు తగ నొసంగనికీడు
 కొడుకు లీడిచి తన్ని కొట్టునాఁడు

గీ. తెలిసి యెడ్చిన ఫల మేమి దిగులు జెంది ?
 విధినిషేధంబు లెఱిగి వివేక మూని
 పడయఁగావలె మునుముందు బ్రతుకు తెలుపు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

20

నీ. నిండుచందురులొన నెఱుసు గల్గిన రాణ
 మొగలిపువ్వున ముండ్లు మొనయులీల
 నవయశావనునకు పండత్వ ముచ్చినమాడ్కి
 పండితాళికి నెవ్వ నిండుభంగి
 తగు సుందరికిఁ గోతిమగఁడు దిక్కగురీతి
 నిల్లాలు వంధ్యయై యెనఁగుభాతి
 ముషిణిపండున తీవ్రవిషము నిండినజాడ
 నత్తి పండున పురుష్వ లలరుకరణి

గీ. భయదతరఘోరవిషయ క్త పన్నగంబు
 మంచిగంధంపుఁ దరువున మలయునటుల
 గొప్పవారికె దుర్మార్గగుణము లడరు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

21

నీ. సర్పయోని జనించి శయ్యయై గ్రాలఁడే
 శ్రీవిష్ణువున కాదిశేషమూరి
 మూపురంబున విష్ణు ముదమార నిల్పఁడే
 విహగజాతిని బుట్టి వినతకొడుకు
 శ్రీరామపాదంబు శిరసా వహింపఁడే
 హనుమన్నశాఖామృగాళి మిన్న
 అనురుఁడై పుట్టి ప్రహ్లాదుఁ డార్జింపఁడే
 నారసింహస్వామి భూరికరుణ

గీ. కలము జాతియుఁ బనిలేదు గుణము లున్న
 ప్రణతిగాంచును నీ యనుగ్రహము గాంచు
 సర్వసిద్ధికి మూలంబు సద్గుణంబు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

22

సీ. క్కొమ్మొమ్మొకు నెక్కు కోతి కోతియ కాదు
 చవలచిత్తుఁడు కోతిజాతివాఁడు
 గోహింసకుఁడె తురుష్కుఁడు గాఁడు గోజాతిఁ
 బస్తు లెట్టడివాఁడె పచ్చితురక
 విటులపై దండెత్తు వేశ్య వేశ్యయ కాదు
 విభునిరచ్చల కీడ్చువెలఁది వేశ్య
 చచ్చిన పైజంపు జముఁడు కాలుఁడు గాఁడు
 ప్రజలకూడు హరించుప్రభుఁడు యముఁడు

గీ. పచ్చికను మేయవనరంబు పశువుగాదు
 వండితులచేతఁ జీకొట్టఁబడియు బుద్ధి
 గడ్డి తినువాఁడు పో రెండుకాళ్ళపశువు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

23

సీ. సౌందర్యవతి యంచు తుమియించునే భర్త
 పడఁతి అంకుతనంబు బయలువడిన
 నగ్రజన్ము లటంచు నాదరింతురె ప్రజల్
 క్రొవ్వి బూతులు నోట రువ్వచున్న
 విబుధసత్తము లంచు విడుతురే పార్థివుల్
 జీవహింసలు వీట సేయుచున్న
 ఉన్నవారని యూరకుందురే బాంధవుల్
 చిన్నచూపున లెక్క సేయకున్న

గీ. జట్ట లూడంగ దుడ్డుతోఁ గొట్టుచుండ
 వృద్ధులని యూరకుందురే వీరబలులు
 పట్టి కుడువకపోవునే సావధలము
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

24

సీ. కొసరి కోయిల కూయుదెనఁ గాకి కూయదే
 భోగి యుండినచోట భోగి లేడె
 యేనుఁగుల్ జనుదారిఁ బీనుఁగుల్ నడువవే
 తురగంబు గల పంచఖరము లేడె
 కలహంస వసియించుకొలన నుండదె కొంగ
 నెయ్యిఁ గల్గిననంత రొయ్య లేడె
 సింగంబుగల కానఁ జేరదే చెడునక్క
 సుమతి యుండినవీటఁ గుమతి లేడె

గీ. నుత పతివ్రత నోచెడినోము లెల్ల
 నోమదే పచ్చిలంబె దుష్కామ మడరఁ
 దగులఁ బడినను వారు వీరగుట కల్ల
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

25

సీ. పురవీధిఁ జను గంధకరిరాజమునుఁ గాంచి
 వెనువెంట మొఱుంగవే శునకతతులు
 సౌందర్యనిధియైన సాధ్వీపై కనుకుట్టి
 యట్టె అంకులరాట్ట మనరె ఖలులు
 పడయనేరని ద్రాక్షపండ్లు చేదని చెప్పి
 యిక్క కేగవు టక్కు నక్కగములు
 ఋషు లొనర్చెడి తత్వవిషయబోధను విన్న
 మాంలబూతనరె దుర్మార్గజనము

గీ. లిట్టివారల నొక లెక్కపెట్టకుండ
 దిగదుడిచివై చు రోమంబు ధీరవరుఁడు
 నతజనావన ! సురకల్ప ! నాగతల్ప !
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

26

సీ. నేశ్యకాంతలసొమ్ము వింతచీరలపాలు

రాజులద్రవ్యంబు రాళ్ళపాలు

చాకివారలసొమ్ము చల్లపందిరిపాలు

సాధులసొమ్ము గంజాయిపాలు

కమ్మవారలసొమ్ము కడకు నల్లరపాలు

వసుధ రై తులసొమ్ము పసులపాలు

విష్ణుభక్తులసొమ్ము వేడిపొంగలిపాలు

కరణాలసొమ్ము పొగాకుపాలు

గీ. జగడిగొండులసొమ్ము వ్యాజ్యములపాలు

దత్తపుత్రులసొమ్ము పెద్దమ్మపాలు

కదల కుండదు సిరి వెయ్యికాళ్ళజెట్టి

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ.

27

సీ. ఎద్దు మొద్దుగు గొడ్డుపెద్దమ్మ యెఱుగునే

యడ్డాలఁ బడు చంటిబిడ్డముద్దు

వృద్ధజంబుక మింత విడువంగ నేర్చునే

పెరలకీడుఁ దలంచు పెద్దజిత్తు

తురకచేతులు జూచు దొడ్డమ్మ యెఱుగునే

వరపత్నివతపుణ్యవర్తనంబు

కాలంబుఁ గడచిన వ్యాళంబు వీడునే

విషధారలను గ్రక్కు విషమబుద్ధి

గీ. కోరి పెంటలఁ గబళించు నూరకుక్క

యెఱుగునే యాజ్యమాధుర్య మెన్నఁడైన

తలఁప దుర్మతులకు నీచదళలు గావె

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

28

నీ. పరపూరుషులఁ జూడ వేట వెటింగిన జాణ
 మగనికన్నులు వోవఁ బెగడునొక్కొ
 విటులకొఁగిటఁ జేర వెదకుచుండెడిజాణ
 విభునిబాహులు డుల్లవెటచునొక్కొ
 పరనాథులకుఁ బిండివంట లంపెడిజాణ
 మగనియాఁకటి కింత వగచునొక్కొ
 కొనరి పల్లవులతో గునగుసల్ గలజాణ
 బధిరుడౌ పతిఁ గాంచి వగచునొక్కొ

గీ. కోడెకాండకుఁ దలదువ్వు కులుకులాడి
 మగని చింపిరితలఁ జూచి వగచునొక్కొ
 యిట్టివారల నృజియింప నేటికొక్కొ
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

29

నీ. ఫాలభాగమునిండఁ బంగనామము లుండఁ
 దలఁప వైష్ణవుడౌనె దాసరయ్య
 గళమందు పెద్దమంగళసూత్రమును గట్ట
 వరపతివ్రత యానె వారకాంత
 యెద్దుపగ్గమువంటి మొద్దుజందెము వేయ
 దొడ్డబ్రాహ్మణుడౌనె యొడ్డివాడు
 వెన బనారసుచీరఁ బీస దాల్చి చనుదేర
 జాతనుందరి యానె కోతిముండ

గీ. సారిది మీనంబు వడివేసి చూచునంత
 భీరుడారయ జగదేకవీరుడగునె
 కపటనటనము లిల దాగఁగలుగు నెల్లు ?
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

80

సీ. తగుపాటివెలకు నందర్భమా నని యెంచి

గాడిదపై నెక్క బాడి యగునె

విత్తమక్కట లేక పిల్ల నిత్తు రటంచు

నగధురాలిని బెండ్లియాడఁ దగునె

కాయకష్టములేక కలిమి యబ్బు నటంచుఁ

బరులసొమ్ము హరింప భావ్య మగునె

మాటిమాటికి రాక మరలిపోవలె నంచు

మహి చుట్టములపొట్ట మాడ్చుఁ దగునె

గీ. తనకుఁ గల్గినధన మింత తరుగకుండ

నెలమి శుష్కోపవాసముల్ నలుపఁ దగునె

యెంతభాగ్యము తనకున్న నేమి ఫలము

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

81

సీ. కలిమి చెప్పఁగరాని కాటుకూతల కిల్లు

భాగ్య బవార్యగర్వమున కిక్క

పరపీడన మొనర్చు వరపిశాచము

ధనము లుబ్ధగుణంబు తావలంబు

సిరి యన్యులను దూర వెఱ వెఱింగినజాణ

సిరి హరిధ్యానంబుఁ జెఱచు మాయ

అనహిష్ణుతకు నెల్ల నాలవాలము లక్ష్మి

క్రోధదేవున కొక్కగుడి విభూతి

గీ. ధనము జారత్వమునకు నాస్థానసీమ

పరమదుష్టులచే పట్ట వడినయట్టి

ధనముకన్నను నైచ్యంబు ధరణి గలదె

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

82

సీ. కన్నారఁ బరభాగ్యఘనతఁ జూడఁగలేని
 యధమమానవుఁడె జాత్యంధుఁ డనఁగ
 వేశ్యయెంగిలిమోవి నెనఁ జీసఁ నుచ్చుండె
 యుచ్చిచ్చగణపతి యూహసేయ
 తనయాలి నొరులకై తార్చి చంకలు గొట్టి
 వ్యర్థుఁడే జీవచ్ఛవం బనంగ
 ధనశాలియయ్యుఁ గాఁ దినఁ బెట్టఁగాలేని
 త్సద్రుఁడే గర్భదరిద్రుఁ డనఁగఁ

గీ. గొడుకులకు నన్ను మిడకుండ గోడువఱచు
 క్రూరచిత్తుఁడె నిజమైన గొడ్డుబోతు
 వాఁడె ఘోరకిరాతుఁ డివ్వసుధలోన
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

88

సీ. పుట్టకుండునె ముందు భువీ జుప్పనాత్తియై
 మిధునసఖ్యతఁ బాపు మేటికూళ
 జనియింపదే పునర్జన్మమం దసురయై
 ప్రియబంధులకుఁ దంపి పెట్టు చెనఁటి
 ప్రభవింపదే ముందుభవమంగు భూతమై
 ప్రాణమిత్రులకూర్మిఁ బాపు కుమతి
 సంభవింపదె ముందుజన్మ పిశాచమై
 తల్లివిడ్డల బాసఁదలఁచు చెనఁటి

గీ. యనతరింపదె ముందు పెద్దమ్మ యగుచు
 నక్కచెల్లెండ నెడఁబాపు టక్కులాఁడి
 కట్టి కడుపకపోవునే కలుషఫలము
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

84

సీ. విభవీడి విటులచే బిడ్డలఁ గనుదాని

నరసి పిల్లలకుక్క యనుట మేలు

తనసొమ్ము దాది యందఱిసొమ్ముఁ దినుదాని

నతిహేయమగు పంది యనుట మేలు

పత్నియుండఁగ సానిపంచఁ బండెడువాని

నవని స్వామిద్రోహి యనుట మేలు

కొడుకులుండఁగ లంజెకొడుకు మేపెడువాని

నతులఘోరకిరాతుఁ డనుట మేలు

గీ. చదువు గల్గియు దననోట ముదుగుమూట

లాడునీచుని ఛండాలుఁ డనుట మేలు

యిట్టికుమతులు దివి కేగు టిలకు మేలు

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

85

సీ. కన్నగానికి నిండుకలికి వెన్నలబర్వు

వేళకాంతకుఁ బోతుబిడ్డ బరువు

పరమలోభికి నాప్త బాంధవానళి బర్వు

సూలగాత్రికి వంటసాల బరువు

తతవృద్ధభర్తకుఁ దారుణ్యవణి బర్వు

కులటకాంతకు నతీగోష్ఠి బరువు

జూడగానికి దొడ్డవేదవాక్యము బర్వు

కాందినీకున కంగకములు బరువు

గీ. చూడ విటులకు తమలంజమాలు బరువు

పాపచింతనునకు దైవభజన బరువు

నయవిహీనుల నెన్నంగ నాకు బరువు

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

86

సీ. అరవపిల్లనుఁ బెండ్లియాడు నాంధ్రునిబాధ
 సర్వశోచ్యునిఁ గన్న జనకుబాధ
 తనముల్లె కరణ మింటను దాచు నరుబాధ
 మగువఱింకు లెఱుంగు మగనిబాధ
 చెడ్డచెల్లెల నింటఁ జేర్చు నన్నలబాధ
 కవులతోఁ గలహించు ఘచులబాధ
 అతింటి కిల్లంటి మరుగు నల్లునిబాధ
 కటిలశిష్యుఁడు గల్లు గురునిబాధ

గీ. గడ్డుగయ్యాళిగంప యా గొడ్డుముండ
 కడరి పెంపకమగు వెఱ్ఱికొడుకుబాధ
 నాల్లుబాధలు దెలుపంగ నాకు బాధ
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

37

సీ. మేళంబుననుఁ బాడు మేటిసాను లటుండఁ
 దిత్తిగాఁ డటుముందె మొత్తుకొనఁడె
 భువిని దేవునికన్న మున్ను ప్రత్యక్షమై
 పొనఁగదే గుడిపైన బూతుబొమ్మ
 సర్వాధికారులౌ సార్వభౌములముందు
 నడువఁడే చాకలినాయకుండు
 వేట కేతెంచెడు మేటియేనులకంటె
 శునక మొక్కటి ముందు చనుట లేదె

గీ. దివ్యసుందర యిందిరాదేవికంటె
 ముందు క్షీరాబ్ధిఁ బెద్దమ్మ పొడమలేదె
 పలుకవత్తురు నీచు లార్యులకు ముందు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

38

సీ. ఎంగిళ్ళఁ దిను మంచు నెవఁడు కాకికి సెప్పె
 గుడ్లగూబ కెవఁడు కూత సెప్పె
 బాధించు మని క్రూరఘణుల కెవ్వఁడు సెప్పెఁ
 బలుజిత్తు లెవఁడు నక్కలకు సెప్పెఁ
 గుట్టు మంచును దేలుకొండె కెవ్వఁడు సెప్పె
 నెలితండి యెవఁడు పందులకు సెప్పెఁ
 బడఁదన్ను మనుచు నెవ్వఁడు గాడిదకు సెప్పె
 నికిలించు మని కోతి కెవఁడు సెప్పె

గీ. నెక్కడో కుట్టుమని చీమ కెవఁడు సెప్పె
 నైజదుర్మతు లగునట్టి నరుల కెపుడు
 విడువనేరదు మదినున్న విషపుబుద్ధి
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

39

సీ. వేశ్యకాంతలు నోట విడిచిపెట్టినపాట
 అమ్మవారలు వేడ్క నందినారు
 అమ్మవారలు మాను నాచారవిధు లెల్లఁ
 బంచమాంగన లభ్యసించినారు
 నెఱిఁ గిరాతులు వీడు నిర్దయాభావంబు
 క్షీతి నగ్రజన్ము లార్జించినారు
 అమ్మవారలపజ్జ నంతరించినలజ్జ
 సానిజాతులు మెచ్చి పూనినారు

గీ. పోడిమిఁ జెలంగు గుఱ్ఱంబు గాడిదయ్యె
 హేయములు మెక్కు కాకంబు కోయిలయ్యె
 కలియుగంబున నేమందుఁ గాలమహిమ
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

40

సీ. కడగి బోగముదిట్టికంటె మాయమ్మాయి
 కంత మింపని మెచ్చుఁ గన్నతల్లి
 కరము బోగముపుల్లికంటెఁ గోడలు పాడు
 నంచుఁ జంకలుగొట్టు నత్తగారు
 సానికంటెను భార్య సరసురా లని పొంగి
 విట్టవీగుచు నుండు వెట్టిమగఁడు
 సానివాద్యము సల్పుఁ జక్కఁగా మనుమరా
 లని వెక్కి-నవ్వు నయ్యమ్మగారు

గీ. నాకు లేకున్న మానె పో నీకుఁ గల్గె
 ననుచుఁ జెల్లెలఁ గని పొంగు నక్కగారు
 వెట్టిముచ్చటఁ దప్పింప విధికి వశమె
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ.

41

సీ. వారకాంతలరీతి భావింపవలె నంచు
 వెలయాండ్రబసవంక వెడలు నొకతె
 సాన్నివెఖరితోడ సవతు రావలె నంచు
 సానిమేళమువెంట సాగు నొకతె
 బోగకాంతలతోడఁ బోల్పుకోవలె నంచు
 వీడెంబు చేబూని వెడలు నొకతె
 గణికాంగనలక్ష్మి గణియింపవలె నంచుఁ
 గురులు పై కెగదువ్వి కులుకు నొకతె

గీ. వెలవెలందులవలె నుండవలె నటంచు
 నభినయించుచు మాటాడు నతివ యొక తె
 కానిపనులకు లోనెరి మానవతులు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

42

సీ. చిత్రాంగినరనంబు చెవులవండువ నేసె

చూడరే మీసాద పాడుగాను

సారంగధరుఁ డెంత జాలిమాలినవాఁడొ

తిలకింపరే తెల్వి తెల్లవాఱ

చెయివట్టి బ్రతమాలు చిత్రాంగిమోహంబు

గాంచరే మీకనల్ గమలిపోను

మేలుచక్కనిచుక్క యేల వృద్ధుని నేలుఁ

జెప్పరే మీసవృచ్చ చేటుఁ జెంద

గీ. ననుచు నాటకశృంగార మవధరించి

కులుకుచుండెడి తుంటరిగుబ్బలాడి

విభునితోఁ గాపురం బెట్లు వెలుగఁబెట్టు

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

48

సీ. బొట్టు లేదని కుంకముండయా యనుకొన్న

నఱుత మంగళసూత్ర మాడుచుండె

సకీయలంగాఁ జూచి సానియా యనుకొన్నఁ

బుస్తెఁగట్టు మగండు పొంత నుండె

లలనజార్మడిఁ గాంచి లంజయా యనుకొన్నఁ

గులములో వెలిలేకఁ గులుకుచుండె

మడి యెడైతన మెంచి మాలదా యనుకొన్న

దేవాలయములందుఁ దిరుగుచుండె

గీ. ముండ ముత్తైదువయు నొక్కపోల్క నుండె

సాని సంసారిణియు నొక్కజాడ నుండెఁ

బుడమిఁ దరుణుల కెట్టియాగడము లయ్యె

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

44

సీ. చెలఁగి పల్వరలోనఁ గులికి నవ్వఁగరాదు
 నడువీధిలో రైకఁ దొడుగరాదు
 పరులముందఱ జాణపలుకులాడఁగరాదు
 పరుఁ డిచ్చు ద్రవ్యంబుఁ బడయరాదు
 ఒంటిగాఁ బరునొద్ద నొదిగి నిల్వఁగరాదు
 దారిఁ బోయెడువానిఁ జీరరాదు
 పరనారి జనుదారి పరిహసింపఁగరాదు
 కీళ్ళ కేఁగుచు నవ్వి నిలువరాదు

గీ. అత్తమామలతోడ మా రాడరాదు
 నాధునకు నప్రియంబుగా నడువరాదు
 తరుణులకుఁ గీర్తి వడయు నాధార మిదియె
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

45

సీ. ఇంటి'చాకిరి' భర్త కంటగల్పడిభార్య
 మగువ గాదది అంకుమగిడు గాని
 తోడికోడలిసియ్య జూడలేనిగయ్యాలి
 నాతి గాదది చుప్పనాతి గాని
 మగనితో నేప్రాద్దు బగడమాడెడిజాణ
 యూలు గాదది యట్టతేలు గాని
 మగనిచెంగట నేడ్పుమొగము బెట్టెడి జంత
 కొమ్మ గాదదియుఁ బెద్దమ్మగాని

గీ. యిట్టి దొర్భాగ్య యత్తింటి మెట్లీనవుడె
 శని ప్రవేశించు మగనికిఁ జచ్చి చావు
 బ్రతికి నేమియు సౌఖ్యంబుఁ బడయలేడు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

46

సీ. విప్ర) ఛండాల విభేదంబు లెఱుఁగునే

నంకరించు జనించు పంకజాక్షి

పాపపుణ్యము లంచు భయ మూని నడచునే

దైవచింతన లేని తలిరుఁబోడి

మేలుకీడు లోని మెలఁగంగనేర్చునే

పతిని గాల్చుకలెన్న పడఁతిమిన్న

కష్టసౌఖ్యము లన్న కాలంబు లెఱుఁగునే

పరులహేళన సేయు పాడుముండ

గీ. కఱకుఁదనముఁ గృపాభుత్వ మెఱుఁగఁగలదె

కందువులఁ దాను గడుపార గననివంధ్య

యెంతమందికిఁ బట్టెంత ముంతపొగలు

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

47

సీ. పెరజవాహిరి నాచు పెద్దమ్మవిభవంబు

కుడువఁ గూటికిలేక మిడుకునాఁడు

తనభర్త కెదురాడు తనగయాళితనంబు

ముండయై యొకమాల మూల్గునాఁడు

పరులబిడ్డలఁ జావఁ బడఁద్దిట్ట చెలిపాల్గు

తనయింట మగవిత్తు తునుఁగునాఁడు

విటులతో నిలు లేచి వెడలిపోయెడికుల్కు

వ్యాధిపీడనఁ బస్తువడిననాఁడు

గీ. పరశవంబులఁ గని భీతిఁ బాటు సుఖపు

శవము తనయింటఁ బడియుండి చననినాఁడు

తెలియనగుఁగాని యటుముందు తెలియఁగలదె

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

48

సీ. పదిమందిలో భర్తబట్టి తిట్టుట మాని
 లోనఁ గొట్టు గయాళి లోకసాధ్వీ
 బిచ్చగానికి భిక్ష పెట్టకుండిన మాన
 చెంబు లాగనివాఁడు క్షీతికి దాత
 విబుధు లిచ్చెడుబోధ వినకున్న మానె పో
 గురుని దూరనివాఁడె పరమగురుఁడు
 ఆలి నొల్లకయున్న నదెపోయె నన్నవ
 శ్రుములైన నిడువాఁడె ధర్మరాజు

గీ. చేరి శరణు జనుల రక్షింపకున్న
 హాని నేయనివాఁడె పో యర్జునుండు
 కలియుగంబున నీనాఁడు తలఁచిచూడ
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

49

సీ. కుసుమకోమలితోడ గుసగుసల్ నలువంగ
 వండ్లు నెనను మేటి మిండఁడండ్లు
 కలుద్రావువానితోఁ జెలిమిఁజేసిన యంత
 నిర్జరాధిపునైన నీచుఁడండ్లు
 మూఢాత్ములకుఁ దత్వబోధఁ జేసిన యంత
 నమరదేశికునైన నల్పుఁడండ్లు
 ముచ్చిచ్చోడుతఁ జెల్మి ముచ్చటించిన యంత
 భార్యునిధవునై నఁ జోరుఁడండ్లు

గీ. దురితవర్తనులను గూడి తిరిగి నంత
 ననఘవర్తనునైన నత్యథముఁడండ్లు
 దోషముల నేర్పరింపరు దుష్టజనులు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

50

నీ. తిరుమణి శ్రీచూర్ణతిలకంబు దిద్దఁడే
 చేటంత మంగలిశేషిగఁగాడు
 కట్టువంచకుబిళ్ల కచ్చుబోయఁగలేదె
 తతమూర్ఖుడైన సాతానిజియ్య
 కొదువవెట్టక మూతిగొఱిగించు కొనలేదె
 వీధినాటకమాడు వెంకటప్ప
 భుజముఁ జక్రాంకితమ్మునఁ గాల్చుకొనలేదె
 నయముగా నువ్వురి నాయనప్ప

గీ. పారమార్థిక మెఱుంగక బ్రతికెనేని
 వైష్ణవునికంటె శూద్రుఁడౌ వాఁడె ఘనుఁడు
 వేషభాషలలో లేదు నిష్టుభక్తి
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

51

నీ. కుటిలాత్మునకు లేదె కోమలంబగునవ్వు
 లంజకానికి లేదె లాలనంబు
 గజదొంగ వల్కుఁడే ఘననీతివాక్యంబు
 కొండకానికి లేదె గోడచాటు
 తతలుబ్ధుఁ డెఱుగుఁడే నానధర్మఫలంబు
 మేటిపందకు లేదె మీనకట్టు
 పరమసావిత్రి లేదె పరభాగవతగోష్ఠి
 వేశ్యకాంతకు లేదె వెడఁదవుస్తె

గీ. త్రాగుబోతునకును లే తమ్మలంబు
 గొడ్డువానికిఁ గల్గదే దొడ్డధనము
 వీరి నయముల నెన్నాఁడు వినుతిసేయు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

52

సీ. సంతానవతియకాన సార్వభౌమునిపుత్రి

విభునితోడుతఁ బొత్తువెలయకున్న
నవనిఁ బూజితుఁడౌనె యగ్రజాతినరుఁడు
కులధర్మములు మాని కులుకుచున్న
మహిఁ బతివ్రతయకానె మానినాధునిపుత్రి
మిండగిండనుగూడి మిడుకుచున్న
విద్యాధరుఁడౌనె వెలయఁబండితసూతి

జీనమాలను దిద్దకూరకున్న
గీ. జ్ఞాననిధియకానె పీతాధినాయకుఁడు
నిండియంబులలోలత్వ మెడలకున్న
నుచితధర్మము గమనింప నొందుఫలము

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

53

సీ. నల్లరూపము గల్గె నవమాధవుఁడనంచు

గొల్లపిల్లనుబట్టఁబల్లు విలుగు
కృష్ణనామము గల్గెఁ గృష్ణదేవుఁడనంచు
చెడ్డమాయలు వన్నఁ జెంపవగులు
జక్రాంకితం బయ్యె జక్రపాణి నటంచు
విక్రమాధ్యునిదాకఁ బీఁచమణిఁగు
వడుగురూపము గల్గె వామనుండ నటంచు

బలి నెదుర్కొన శృంగభంగ మొనవు

గీ. నూర్ధ్వపుండ్రము గల్గె దామోదరుండ

ననుచు మున్నీటఁ బవళింప నణిగుఁ దిమురు
పరమకళ్యాణమూర్తితో నరుఁడు పురుడె
విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

54

సీ.. అగ్రజాతుఁడనంచు నల్పజాతుల నెల్ల
 హైన్యంబుతో జూచు నధమమతిని
 భాగ్యవంతుఁడనంచు బహుదరిద్రుల నెల్ల
 గష్టవెట్టఁగఁ జూచు దుష్టమతిని
 విద్యాధికుఁడనంచు వీటివారల కెల్ల
 లేనితప్పులు వట్టుహీనమతిని
 విక్రమాధ్యుఁడనంచుఁ బిఱికివందలనెల్ల
 గడఁగి కార్యుఁబెట్టు కలుషమతిని

గీ. రూపవంతుండు నంచుఁ గురూపిజనులఁ
 బరిహసింపగఁ జూచు నిర్భాగ్యనరునిఁ
 బుటము వెట్టంగ నీవేల బూనవయ్య
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

55

సీ. నిరపరాధులమీద నిందమోపగరాదు
 నెవ్వఁ గల్గినవారి నవ్వరాదు
 పరులకౌ సన్నంబుఁ బడఁగొట్టఁగారాదు
 తొట్టిదీనులఁ గష్టబెట్టరాదు
 పరదంపతులకేళిఁ బరగఁ గన్గొనరాదు
 భయవిహ్వలుల భీతిపలుపరాదు
 జీవంబు గలవానిఁ జితిని జేర్పగరాదు
 పసిపిల్లలను గాసి పలుపరాదు

గీ. కుంటిమగనిని పడఁద్రోసి గెంటరాదు
 పండితునిఁ బామరుండని వడరరాదు
 తోయమగ్నునిపై బండవేయరాదు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

56

నీ. జవతవంబులు శూద్రజనముల పాలయ్యె
 పరిణయంబగుభార్య పరులకయ్యె
 ధనపిశాచము లోభిజనముల పాలయ్యె
 కానివేషము కులాంగనల కయ్యె
 గడిదిఁ గోవులగుంపు కటికల పాలయ్యె
 వెలయమంగలిపనుల్ ద్విజుల కయ్యె
 కలితసాలగ్రామగణము సాతానుల
 పాలయ్యెఁ గులవృద్ధి పాపికయ్యె

గీ. నకలవేదసంపుటములుఁ జదలకయ్యె
 గప్పురపువీడెము వితంతుకాంతకయ్యె
 నెంత దుర్దశఘటియిల్లె నింతలోన
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

57

నీ. ప్రమదాళి చరియించు ప్రమదావనములెల్ల
 విహరణస్థలులయ్యె విధవలకును
 వేదశాస్త్రపురాణ వితతలన్నియుపోయి
 శృంగారకథలలోఁ జెలగెనేడు
 దేవతాశ్రియములౌ దేవళగబులునేడు
 ఖరపురీషముల కాకరములయ్యె
 పథికవిశ్రాంతులౌ బహుసత్రశాలలు
 జారచోరుల నివాసంబులయ్యె

గీ. భార్య పెట్టెడి యన్నంబు ప్రాణపతికి
 వంటపూటింటి మెతుకులై వలలెనేడు
 కటకటా ! నేటి గ్రహచారకర్మమేమొ
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

68

నీ. పేరు వచ్చునటంచు నిల్లసానులకెల్లఁ
 గన్నెఱికమునేయు ఘనఁడొకండు
 ఘనతవచ్చునటంచుఁ గనలి సాధులనెల్లఁ
 దిట్టికొఱెడు జగాజెటియొకఁడు
 తెలివిఁ జూపఁగఁ బండితుల దండఁబడి యడ్డ
 దిడ్డంబుగా వాగు ధీరుఁడొకఁడు
 గాయకఖ్యాతకై కాశీపురముదాక
 వెట్టిరాగములీయు వీరుఁడొకఁడు

గీ. కవి సమాఖ్యను గణియింపఁ గల్గపొల్లుఁ
 బద్దెములనల్లి ప్రకటించు ప్రాజ్ఞఁడొకఁడు
 వెట్టి తెల్వికి లోనయ్యె విశ్వమెల్ల
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ.

59

నీ. ఒగిఁ బల్లకీ మోయ నోమో మనుచు నోట
 మూలఁడే చాకలి పోలిగాడు
 హీనజాతుల యింటికేగి పంచాంగంబు
 వాసిఁ జెప్పఁడె మాల దాసరయ్య
 మొగమునిండ విభూతిఁ బూసి రుద్రాక్షులు
 సంతరింపఁడె గుంట జంగమయ్య
 భుజము మోయఁగలేని మొద్దు జందెములిన్ని
 దొడ్డుగాఁ దాల్చుఁడే యొడ్డిహిఁడు

గీ. భక్తివిద్యయు జపము శుభ్రతయులేని
 బ్రాహ్మణాధమునంట వీరలె మహాత్ము
 లనుచుఁ బెద్దలు వచియింతు రవనియందు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

60

సీ. శెట్టి యల్లియలమ్మి జీవింపవలెనన్న
నా లాభమును విప్రు లందినారు
గొల్లండు చల్లమ్మకొన గంజిగలదన్న
బాపనమ్మలకు నభ్యాసమయ్యె
బాట బాడుచు వేశ్య బ్రతుకనచ్చునటన్న
నంసారి గానముల్ నభలకెక్కె
పొలముదున్నచు గాపు భుక్తి పొందెదనన్న
నయ్యవారలు దుక్కికొయ్యబట్టె

గీ. సానితమ్మండు మద్దెలఁ జఱచిమనెద
నన్న పంతుళ్లమెడ మద్దె లాడుచుండె
కొదమ సింగంబునకుఁ గుక్క గుణములబ్బె
విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

61

సీ. శ్రాద్ధాన్నములు మెక్క సాహసించెడి కుక్క
వల్లకా డేరీతి వదలఁగలదు
కోరి యొక్కతె వండుకొని మెక్కు నిల్లాలు
నెమ్మి చుట్టము పొట్ట నించుటెట్లు
ఊరివెల్సలి హేయమూరి మెక్కెడి పంది
యొడిగి నొమ్మరిదొడ్డి నుండుటెట్లు
మాంసభక్షణసేయ మరగిన విప్రుండు
భార్య వంటకము లేపగినిమెచ్చు

గీ. మనుజరక్తముఁ జవిచూడ మరగువాఘ్యు
మెట్లు పురసీమఁ బడకుండ నిచ్చగించు
నలవడినదాని విడువంగ నలవియగునె
విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

62

నీ. తనయింట ధనరాను లెనసి మూల్లుచునండ
 మేటి దేవునిసామ్ము మ్రింగఁదగునె
 తను గట్టుకొనిపోవఁ దగినంత పొలముండ
 క్షితిఁ బేదపొలముఁగాఁజేయఁదగునె
 తనభార్య రంభయై తనశయ్యఁ బడియుండ
 నన్యకాంతకుఁ బ్రాకలాడఁదగునె
 తాను దొర్లాడంగఁ దగిన మేడలుగల్గ
 గుడిసెపేదను వెళ్లఁ గొట్టనగునె

గీ. పరగఁ దనయింటిలో బానపాడిగలుగ

బరులగంజికిఁ బేరాన వడఁగఁదగునె

బుద్ధిహీనుండు జగతికిఁ బూజ్యఁదగునె

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

63

నీ. ఇరువంకలకులాగు నిరువురాండ్రు మధ్య

స్తంభించువాడె త్రిశంకుఁడనంగ

నరజన్ముడయ్య గానన మృగోపమబుద్ధి

సేయు కూర్మఁడె నారసింహుఁడనంగ

పరువూడ నేప్రోద్దు భార్యవెంటఁ జరించు

స్త్రీలోలుఁ డర్థనారీశుఁడనంగ

జీకొట్టినను వేశ్యవాకిళ్లఁ దిరుగాడు

నవివేకి కాలభైరవుఁడనంగ

గీ. నెంతజెప్పినఁ దెలియని హీనమతియె

పురుషవృషభుఁ డనంగ నిప్పొక్కిఁగవుల

భాష్యములు దూష్యములుగావు ప్రహసనములు

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

64

సీ. నవ్వుమందు లతాంగి సరసమాడుటనుమా
జారణీరతికేళి సౌఖ్యమనఁగ
త్రాచుఁ బామునకు క్షీరమును పోయుటనుమా
చెలిమి లంజలను బోషించుటనఁగ
మృత్యుదేవతను ప్రేమించి తెచ్చుటనుమా
చెలఁగి లంజయనింటఁ జేర్చికొనుట
ముషిడిరంగను జూచి మోహమొందుటజుమా
సానివేషము జూచి సరసుఁడగుట

గీ. అగ్నిసాక్షిగఁ గొన్న భార్యను త్యజించి
లంజెతోఁ గాపురమునేయు లంజెకాఁడు
తుచ్చుఁ డవివేకి పతితుండు ద్రోహి కూశ
విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

65

సీ. శమదమాభ్యాసాది సద్గుణవ్రతుఁడేని
చండాలుఁడైన సాక్షాచ్ఛివుండు
శరణాగతత్రాణ సద్గుణవ్రతుఁడేని
పరిపంథిజనుఁడైన బరమవిష్ణు
పరమసాత్వివ్రత్య భరితసద్గుణయేని
యేకు రూపుణ్ణయైన లోకరంభ
అను జన్మలను బ్రేమ మనుచు సద్గుణుఁడేని
ధరఁ గిరాతకుఁడైన ధర్మరాజ్ఞే

గీ. భూతదయతోడ సద్బుద్ధి బొదలెనేని
ఓనమాల్ రాని జడుఁడైన నూర్థ్వగురుఁడు
ధార్మికుల నిశ్చితార్థ మీధారినుండు
విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

66

సీ. సుగుణమేమియు లేని శుంత సుందరరూపుఁ

డైన నేమి కురూపి యైన నేమి
పెట్టిపోయ్యఁగలేని పెనులోభి కోటిశుఁ

డైన నేమి శనేశుఁ డైన నేమి
సాయ మెన్నఁదురాని చచ్చుచుట్టము వీట
నున్న నేమిక గాట నున్న నేమి
ప్రజల మే లరయని ప్రభువు క్షత్రియవంశ్యుఁ
డైన నేమి కిరాతుఁ డైన నేమి

గీ. మగనితోఁ గాపురములేని సాగనులాడి

యైదువయినను నేమి ముండ్డైన నేమి
యంతరములేదు వీరిలో నరసిచూడ
విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

67

సీ. జనుము పూచిననాటి సౌందర్యవిభవంబు

వరిచేల కేలీల వఱలఁగలదు
వేశ్యదేవతకబ్బు వేషచాతుర్యంబు
సంసారతరుణి కే సరణిజరుఁగు

వట్టి శుంతలకబ్బు పటువాక్రపలాపంబు
పండితాత్ములకేలఁబరగియుండుఁ
గుల సంకరునకున్న గురుతరాచారంబు
కులసత్తమున కేల గొఱలఁగలుగు

గీ. సారిదిఁ గొంగల గమనంబు సోయగంబు

రాజహంసలకెట్లు సంప్రాప్త మగును
దంభ చరితంబు లీరీతిఁ దనరుఁగాక
విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

68

సీ. గొల్లవాఁడునుఁగాదు నల్లవాఁడునుఁగాదు
 కులరూపములులేని వెలుఁగుగాని
 గిరివల్లభుఁడుగాదు సిరివల్లభుఁడుగాదు
 శుద్ధనత్వపు పరంజ్యోతిగాని
 గుణశూన్యుఁడుగాదు గుణమాన్యుఁడుగాదు
 భావానుకూలుఁడై పరఁగుఁగాని
 పూవుబోణియుఁగాదు పురుషోత్తముఁడుగాదు
 మాయచే జనస్పృష్టి సేయుఁగాని

గీ. యోగి హృత్పుండరీకసంయోగి పరమ
 పురుషుఁడవు నీవ యనుచు వేదములు దెల్పు
 మూఢభక్తియె చాలును మోక్షమునకు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

సీ. కల్పవృక్షమ నీవ కామధేనువు నీవ
 కౌస్తుభమణివీవ కమలనాభ
 ధర్మమూర్తివ నీవ కర్మపూర్తివి నీవ
 భూనభంబులునీవ పుణ్యపురుష
 శిష్టరక్షకుఁడీవ దుష్టశిక్షకుఁడీవ
 దీనబంధుఁడవీవ దేవదేవ
 వాయుదేవుఁడవీవ వాసుదేవుఁడవీవ
 నారాయణుఁడవీవ నరుఁడవీవ

గీ. నీవ పదివేషములసామి నీవ బ్రహ్మ
 రుద్రుఁడవు నీవ జాంబునదాద్రివీవ
 విశ్వములు నీవ పాహిమాం విష్ణుదేవ
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

సీ. నునుపు మీఱినకొండ నోరుమాలినరండ

కయ్యంబుఁ బెంచని ఘననియోగి
కడలకుండెడి గాల్చికరువని బెబ్బులి.

కాలెత్తి తన్నని గార్థబంబు
బురద మెచ్చనిపంది పోతరింపని నంది

శవముఁ బీకనియట్టి జంబుకంబు
మంచిచేష్టలుకోతి మచ్చరింపనిజ్ఞాతి

చల్లని బడబాగ్ని తెల్లకాకి

గీ. మాయలెఱుంగని వెలయాలు మంచితేలు

నోము పట్టనిసాని యన్యోన్యమైతిఁ
గాపురముఁ దీర్చు నవతులు గానరారు
విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

71

సీ. పొట్టకూటికిలేని పుట్టిల్లు గలదాని

నాదరించెడివాడు ప్రాణవిభుఁడు

కోరుఁ గోరికలెల్లఁ గువలయాక్షికిఁ దీర్చు

ప్రత్యక్ష దైవంబు ప్రాణవిభుఁడు

కలకాలమును నొక్క గారాముతో జూచి

రక్షింపగలవాడు ప్రాణవిభుఁడు

యెట్టికష్టములైన నెలమితో భరియించు

యలరించు గుణరాశి ప్రాణవిభుఁడు

గీ. కాంతతోడుతఁ గన్ప సౌఖ్యంబులెల్ల

నమముగా బంచుకొనువాఁడు రమణుఁ డొకఁడె

పతినిఁ బోలెడి దైవంబు సతికిగలఁడె

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

72

సీ. గయ్యాళి తరుణితోఁ గాపురంబునకంటెఁ

కయ్యమాడని మాచకమ్మమేలు

మతిలేని నృపునొద్ద మంత్రియై మనుకంటెఁ

గొసరి బిచ్చము నెత్తి కొనుటమేలు
కపటియా గురునొద్దఁ గాలయాపనకంటె

వెడలి బొబ్బిలిపాట వినుటమేలు
ప్రేమ నుంతయులేని పెక్కు భార్యలకంటె

పతిభక్తిగల యేకపత్నిమేలు

గీ. వారి వీరిని మాపి కుబేరుఁ డగుట

కంటె కష్టార్జితంబొక్క గవ్వమేలు

లాతి పెరుమాళ్లకంటె నీలావుమేలు

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ ! .

సీ. తీర్థయాత్రలుఁ జేసి తిరిగి వచ్చెదమన్న

నాడుదాని యనుజ్ఞ వేడవలసె
బిచ్చగానికి బిక్షబెట్టి పంపుదమన్న

నింటియాడుది యానతీయవలసె
పెఱుఁగబెట్టినబుట్ట గొఱిగించుకొనుటకై

యింటియాడుది విత్త మీయవలసె
వియ్యాలవారికై విందుసేయుదమన్న

గయ్యాళి నతి యాజ్ఞ గాంచవలసె

గీ. నకట మగవారి బ్రతు కిట్టు లధమమయ్యెఁ

దగనిభార్యకు సర్వస్వతంత్ర మయ్యెఁ

గాంత మగఁ డయ్యె మగఁడుచుఁ గాంతయయ్యె

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

స్త్రీ. మదనమోహనఁడైన మగనిరూపముఁ జూచి
 వేడ్కఁ జందదుగదా విద్రుమాస్త్రి
 విమలసద్గుణఁడైన విభుని శీలముఁ గాంచి
 ముదముఁ గూర్పదుగదా నదమలాంగి
 తతకీర్తి ధరుఁడైన ధవుని మాన్యతఁ గాంచి
 గోప్యముంచదు గదా కువలయాక్షి
 ఘనకళానిధి మైన కాంతుబుద్ధి దలంచి
 గారవింపదు గదా కమలగంధి

గీ. సదయుఁడైన మనోనాథు మది నెఱింగి
 నయ మొనర్పదుగద భాత్రి నాగవేణి
 కాలకుటిలత సతులందె కాననయ్యె
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

75

స్త్రీ. నిజమనోనాథు మన్నించి పిల్వదుగదా
 ప్రజల నోటికి భీతిఁబడనియైన
 ప్రాణనాథునిసేవ పూని సేయదుగదా
 దైవంబునకుఁ గొంతతలకియైన
 పతికి సౌఖ్యముఁ గూర్ప మతి దలంపదుగదా
 తనప్రాణనముఁ డంచుఁ దలఁచియైన
 జీవితేశునియాజ్ఞ స్వీకరింపదుగదా
 పెండ్లిబాసకు సుంత వెఱచియైన

గీ. ప్రాణవిభుతోడ నరసంబులాడదుగద
 ధవునిమోహంపు ముచ్చటల్ దలఁచియైనఁ
 గాలగతి మీఱె స్త్రీబుద్ధి కలతఁబాఱె
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

76

సీ. చెలఁగి పాదము లొత్తు జీవితేశుని జూచి
 దయ దలంపదుగదా తలిరుఁబోణి
 వజ్రజేరి విభుండు బుజ్జగించె నటంచు
 నవ్వి పల్కదుగదా పువ్వుబోణి
 భయముతోడ మగండు పాన్పు వేసె నటంచు
 జాలిఁ జెందదుగదా నీలవేణి
 తమలపాకులు జుట్టి ధవుఁ డొసంగె నటంచుఁ
 దిరిగి చూడదుగదా తీగబోణి

గీ. నుందరాంగికి పతిభక్తి శూన్యమయ్యె
 రమణి కిలఁ బుణ్యచింతన రహితమయ్యెఁ
 గాలచక్రము వివరీతిగతిఁ జెలంగె
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

77

సీ. పతికేడ కొవంబు వచ్చునో యనువారు
 కన్ను లెఱ్ఱఁగఁజేయఁ గడఁగినారు
 మగఁడు తిట్టినటంచు బెగడు జెందెడివారు
 ధవుని చెంపలు గొట్టఁదలఁచినారు
 విభుఁడు కొట్టినటంచు వెఱచుచుండెడివారు
 దుడ్డు చేకొని మొత్త దొడఁగినారు
 వరుఁడు వీడు నటంఘ వడకుచుండెడివారు
 పురుషు నావలగెంటఁ బూనినారు

గీ. పతికి మెండయ్యె భార్యపై ప్రాణభయము
 భర్తభార్యకు నొక తృణప్రాయమయ్యె
 నీతిజాతియు లేదయ్యె నలఁత కిపుడు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

78

నీ. నతివిహారము నల్పి చనుదెంచు నంతలో
 వండియన్నము సిద్ధపరువవలసె
 జెలియమజ్జనమాడి చేరువో నెదురేగి
 మడిచీర చేతిలో నిడఁగవలసె
 వెలదిభోజనమైనవేళలోఁ దరిజేరి
 మడుపుటాకులు నోటి కిడఁగవలసె
 తరుణిపాన్పునజేరు తరుణంబులో నేగి
 బత్తి మీరఁగ బాదమొత్తవలసె

గీ. నెలత నిద్రలేవకమున్నె నెమ్మితోడఁ
 బిండివంటల నమరించి పెట్టవలసె
 హీనసతికల్లు మగఁ డిట్లు లేడ్వవలసె
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

79

నీ. నడుకాన విడువఁడే నలినాక్షి దమయంతి
 న్యాయంబుఁ బాయని నలవిభుండు
 సతిఁ జంద్రమతి హరిశ్చంద్రుఁ డమ్మఁగలేదె
 కరుణమాలిన కాలకౌశికునకు
 నిప్పుగుండముఁ ద్రొక్క నియమింపఁడే సీతఁ
 బ్రేమంబు మాని శ్రీరామమూర్తి
 నిన్నెఱుంగ నటంచు నిరసించి పలుకఁడే
 యలశకుంతలను దుష్యంతవిభుఁడు

గీ. నాొపది పరాభవము సైచె ధర్మరాజు
 మగని నమ్మినఁ జెడిపోవు మగువ యనుచుఁ
 దూలనాడుదు రీనాటి తులువచెలులు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

80

సీ. పతికిఁ బాదములొత్తు బత్తియంతయుఁ బోయి
కుత్తుకల్ నులుమంగగోరినారు
విభునిసౌఖ్యము గోరు వేడ్క లన్నియు బోయి
చింతముంచగ సాహించినారు
వరుని ముచ్చటతోడ సరసమాడుట మాని
యలిగి కోధము లాడదలఁచినారు
పతికి ధైర్యముఁ గొల్పు భావ మెల్లను బోయి
కరము దెన్యముఁ గూర్చు గడఁగినారు

గీ. ధవునిదై వంబుగా నాత్మదలఁచువారు
కొఱవిదయ్యంబుగాఁ జూడ మరగినారు
అబలలకు నేడు దుర్బుద్ధి ప్రబల మయ్యె
విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

8

సీ. సానిబాహులకొప్ప సౌందర్యమని చంకఁ
గానుపించెడి రై కఁ బూనినారు
వేశ్యకందముఁ దెచ్చి పెట్టెనంచును రేల
లంగాలఁ దొడిగి యుప్పొంగినారు
గడనకత్తెకుఁ జాల ఘనతఁ దెచ్చెనటంచు
గనులఁ గాటుకమాని కదలినారు
వారకాంతకుఁ గొంత వన్నె వచ్చెనటంచు
వింత వింతల జడల్ వేసినారు

గీ. వెలచెలులబోలు కొందరు తులువచెలులు
కలఁదొ లేదొ మగం డన్నకరణి నుదుట
పెట్టిపెట్టని తిలకంబుఁ బెట్టినారు
విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

సీ. పారఁజాచినకాలు బండి బైటికినై చి

తమ్మలమ్ములు మేయు కొమ్మయొకతె

టెక్కుమై జడయూగఁ బక్కు పక్కుననవ్వి

లేనిగొప్పలు బల్కు లేమయొకతె

పెద్ద నంగీతంపుఁ బెట్టెఁ దే తెమ్మంచు

బండి నెక్కుచుఁ గేక నై చునొకతె

పొగబండిలో నెక్కి పొత్త మొక్కటివిప్పి

శృంగారపద్యముల్ జెప్పనొకతె

గీ. చంటిబిడ్డకుఁ బాలీయ సమయమనుచు

వరులు జూడంగఁ బయ్యెదఁ బావునొకతె

చెనటిచెలుల ప్రయాణవిశేష మిదియ

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

83

సీ. పదిమందిలో భర్త నెదిరి పల్కుఁగరాదు

పెట్టని పుట్టింటిఁ దిట్టరాదు

ఒడలు గన్నదు జిల్లుమడుఁగుఁ దాల్చుఁగరాదు

వీధినవ్వుచు జడల్ వేయరాదు

జోకనీళ్ళకు రె క లేకుండ జనరాదు

నీళ్ళరేవున జాము నిల్వరాదు

తోడితోడంద్రోతో దొమ్ము లాడఁగరాదు

గృహరహస్యము బైటి కియ్యరాదు

గీ. ప్రాణవిభుఁ డుండ బాజారు కరుగరాదు

యితరగృహముల కేగి నిద్రింపరాదు

తలఁప సంసారవనిత లీ ధరణియందు

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

84

సీ. దున్న వెన్నున కేల దొరలెక్కు సంబారి
 గాడ్డెపిల్లకు నోట గల్గెమేల
 ఊరకుక్కకు నేల నుక్కుసింగపుబోను
 జ్ఞానశూన్యున కేల చదువునంధ్య
 బ్రహ్మచారికి నేలఁ బండపూవులపాన్పు
 పరమలుబ్ధుని కేల బహుధనంబు
 విధవాంగనల కేల వింతవింతల జడల్
 పాడుకాకికి నేల పంజరంబు

గీ. కాందిశీకున కటచేత ఖడ్గమేల
 నంధునకు నేల భువనమోహనలతాంగి
 మూఢవనిత కనన్మార్గ బోధయేల
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

సీ. బోడిగుండ్లు రహింప మూలమూలైడివారు
 వింతవింతల జడల్ వేసినారు
 ప్రార్థమని కావిపంచె గట్టెడివారు
 చలువకోకలుఁ గట్టఁ గులికినారు
 రామాహారీయంచు రహి జపించెడివారు
 ప్రియప్రియా యని కల్వరించినారు
 కుంభకోణపుఁ జెంబుగొని యాత్రఁ జనువారు
 విటులకై నడురేయి వెడలినారు

గీ. మినుపరొట్టెలు నట్టింట మెక్కువారు
 లంజతగవులు దీర్పఁ జెలంగినారు
 విధవలొక కొందఱీ రీతి వెలసినారు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

సీ. క్కలుము లీనెడిలచ్చి కరవిచ్చు పెద్దమ్మ
మున్నీట నొక-చోటఁ బొడమలేదె
హాలాహాలవిషంబు నమలామృతరసంబుఁ
బొందుగా దుగ్ధాబ్ధిఁ బొడమలేదె
దుష్టరావణలోక శిష్టవిభీషణుల్
లలి నన్నదమ్ములై వెలయలేదె
కోమలంబదు పువ్వు కూరమా చెడుముల్లు
నొక్క-చెట్టునఁ బుట్టి యుండలేదె

గీ. యేకగర్భప్రసూతులై యెసఁగినంత
అవనిపై యక్క చెల్లెండ్రొకైన నన్న
దమ్ములకునైన సమబుద్ధి ధరనులేదు
విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

87

సీ. నైష్ఠవమ్మునఁ బుట్టి వగలు బాయనినారి
భువివృద్ధ నేశ్యయై పుట్టునేమొ
మాలజాతినిఁ బుట్టి మానంబుఁ గలసాధ్య
యిల నగ్రజన్మయై యెసఁగునేమొ
పేదసామ్ము హరించు వేదవిప్రుని భార్య
కడజాతికాంతయై పొడమునేమొ
అర్తరక్షణసేయు సంత్యకులాంగన
భువి సార్యభామియై పొనఁగునేమొ

గీ. హరిగుణమణు లెవ్వారలైన నేమి
పదుగురకుఁ బూజనీయులై వరలుటరుదె
ఆత్మనెఱుఁగరు గాక పెద్దమ్మవార్లు
విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

88

సీ. కులవధూమణికి అంకులు పన్నునంతనే

తన అంకుకథ సతీ ధర్మమగునె

ధర్మశీలురఁ బాపకర్ము లన్నరితనే

తన దుష్టకథ శిష్ట ధర్మమగునె

సచ్చరిత్రు నాలిమృచ్చన్న యంతనే

తనకుళ్ళు విమలాత్మ ధర్మమగునె

భాగ్యశాలిని మందభాగ్య యన్నంతనే

తనదాస్య మైశ్వర్య ధర్మమగునె

గీ. తమ్ముఁ గడుయోగ్యులని ధాత్రీఁ దలఁతురనుచుఁ

బరుల యోగ్యతదూషించుఁ బాపమతుల

కుత్తుకల కడ్డుగాఁ గొట్టుఁ గొట్టవలదె

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

89

సీ. తనకొంప కాలిపోయిన దుఃఖమున నేగి

చుట్టుకొంపల నిప్పుఁ బెట్టతగునె

తనయాలు అంకువోయిన జాడ గుర్తించి

పరునియాలికిఁ దప్పు వట్టనగునె

తనకన్ను కానరాదని చింత మదిఁబూని

యవనీతలంబు లే దనఁగనగునె

తనకుమారుఁడు దుష్టుఁడని యాత్మ దిగులొంది

పరులబిడ్డల దూరఁ బాడియగునె

గీ. తనకు మరణంబు దరి జేరెనని తలంచి

పరుల గొంతుక నులుమంగఁ బాడియగునె

యింతకన్నను దుర్బుద్ధు లిలనుగలవె

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

09

సీ. పెద్దనీతులు సెప్పఁ బెద్ద లర్పింతురే

యల పాఠఱంకు లూరందరెఱుఁగ

వట్టుపుట్టముఁ జుట్టఁబెట్టు టాచారమే

తురకమిండడు వెంటఁ దిరుగుచుండ

యింట “ఘోషా”జూచి యిల్లా లటందురే

నందుగొందులఁ గాలి జాడలుండఁ

బనదేవళము కేగ భక్తురా లందురే

గుడిగంట వినుచు మిండఁడు చొరంగ

గీ. కన్నులను మోడ్చి పాల్ద్రావుచున్న పిల్లి

యెవ్వరునుఁ దన్నుఁ గనరంచు నెంచు భంగి

భంగపడుదురు జారిణి వనితలెపుడు

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

91

సీ. నేటి భాగ్యముఁజూచి నిక్కి నీల్లఁగ నేల

జింతయీనెల చారు ముంతమఱచి

మేడఁ గట్టితినంచు మిడిసిరాలఁగ నేలఁ

దడిసి కాపురమున్న గుడిసెమఱచి

సర్వాశ్రయులమంచు గర్వింపఁగా నేల

వదుర చంకలనాకు బ్రదుకుమఱచి

మాటకారి నటంచు మరి పండిపడ నేల

మోటుతిట్టులుతిన్న మాటమఱచి

గీ. తారసించిన తన గొడ్డుదనముమఱచి

పరులబిడ్డలపై రోత వడఁగనేల •

బ్రతికినందుకు నక్కర్తిఁ బడయవలయు

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

92

సీ. పరుల సౌందర్యంబుఁ బరిహసింపఁగవచ్చు
 దమ మర్కటాకృతుల్ దాగునాఁడు
 చక్కనమ్మ గుణంబు లెక్కిరింపఁగవచ్చు
 తమ కుక్కనై జంబు దాగునాఁడు
 పరనారిజనుదారిఁ బడదూరఁగావచ్చు
 దమ లంజవేనంబు దాగునాఁడు
 పరుల యాధిక్యంబు నిరసింపఁగావచ్చు
 తమ లెంక పని యింటదాగునాఁడు

గీ. పరులదృష్టికి దోషంబు నెఱపవచ్చు
 తాము గనుగోవు బ్రతుకుతోఁ దనరునాఁడు
 నెందరని చెప్పుతో నింక మంగలింతు
 విదిత పెద్దాపురీవాన ! వేంకటేశ !

93

సీ. ప్రియంబు విటకాండ్ర పాలుజేసినభామ
 వరపతివ్రతకాదె వార్ధకమున
 గొంపలన్నియు నేలఁ గూలఁగాల్చినమీఁద
 నగ్నిదేవు డు శాంతుఁ డగుటలేదె
 మడిమాన్యములువోయి కుడువఁ గూటికిలేక
 విటుఁడు వేశ్యలపొందు విడుటలేదె
 సన్యమంతయు ముంచి సంసారములనొంచి
 వడితగ్గదే యేటివఱద పిదప

గీ. జేయవలసిన జెడుగులు జేసి తుదకు
 నణఁగియుండిన ఫలమేమి ? యవనిలోన
 జనుల కెవ్వారలకుఁ గల్గు సంతనంబు ?
 విదిత పెద్దాపురీవాన ! వేంకటేశ !

94

నీ. అత్తమామలనుండి యాత్మేశు నెడఁబావు
 దుష్టురాలికిఁ గల్లుఁ దుచ్చనుతుఁడు
 కొడుకులఁ గోడంద్ర) నెడఁబావు కుమతికి
 నాత్మపుత్రినిఁ గాల్చు నల్లుడొదవు
 నాలుబిడ్డలకు దోహముఁ బన్ను గయ్యాలి
 గంప పుట్టిల్లు శీఘ్రమే నశించు
 పొరుగిండ్ల జవరాండ్రు కరసి ఒంకులుగట్టు
 మీనాక్షికోడలు మ్లేచ్ఛుడగులు

గీ. నన్యతకార్పణ్య కపటమాయాశృతఘ్న
 దుష్ప్రలాపంబు లధికంబు తొయ్యలులకు
 దాన స్త్రీత్వంబు నింద్యంబు ధరణియందు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

95

నీ. దమయంతిఁ బోలు నుత్తమకాంత లుండరే
 పేదరాండ్రని పూజ లేదుగాక
 దండితోఁ దులఁదూగు పండితు లుండరే
 రాజులొల్లమిఁ బైకి రారుగాక
 తిమ్మరుసుఁబోలు ధీమంతు లుండరే
 ధనశూన్యులని చుల్కఁ దనముగాక
 శుకయోగిఁ బురణించు సుజను లిప్పుడులేరె
 ధనదరిదుర్లబోధ వినరుగాక

గీ. విత్తశూన్యుల కెన్నెన్ని విద్యలున్న
 సుగుణములు కోటియున్నను శోభలేమ
 ధనమే సుగుణంబు ధనమే విద్యయు యశంబు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

96

సీ. దైవమని శుభవ్రతముతో నర్చించు
 వనితకర్థము పతివ్రత యనంగ
 నతిభక్తితో జేయు పతిపూజలు పురాణ
 పురుషుడై నట్టి శ్రీహరికి జెందు
 విభుని దైవముగ భావించు సాధ్వీకిఁ దోచు
 విభునిమోమున మహావిష్ణురూపు
 నారాయణుఁడుగూడ నాల్గుచేతులతోడ
 సాధ్వీమతల్లికి సాగిమ్రొక్కు

గీ. నాపతివ్రత కిల నసాధ్యములు గలవె
 అత్రిమునిభార్య సాక్షి సావిత్రి సాక్షి
 మగఁడై దైవంబు మోక్షంబు మానవతికి
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

సీ. కోటిమన్మథులు నీ గోటితో సరిరారు
 లోకమోహనరూప ! శ్రీకలాప !
 పరగ నీకాంతిలోఁ బరమాణువునుగాఁడు
 చండమార్తాండుఁ డోచక్కసాణి !
 అఖిలలోకములు నీ యడుగుక్రిందికిరావు
 నతనురవ్యూహ యనంతదేహ !
 పంచభూతములు నీవనువున జంగమ
 స్థావరాకృతిఁ దాల్చు దేవదేవ !

గీ. వట్టి భ్రమతప్ప నీగుర్తు పట్టువడదు
 ఆశ్రితావనలోల ! మోక్షాలవాల !
 జ్ఞానశూన్యుని ననుగావు శ్రీనివాస !
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

సీ. నాకంటె ధనకాంక్ష నీకు లేకున్నచో

సిరిఁ దాల్పనేల లక్ష్మీకళత్ర !

నాకంటె దారేచ్చ నీకుఁ బెద్దదిగాక

బహు భార్యలేల గోపాలబాల !

నాకున్న పుత్రేచ్చ నీకు లేదంటివా

శివు వేడనేల జేజేలతేడ !

నాకంటె ప్రాణేచ్చ నీకు దొడ్డనిగాక

చక్రధారణమేల సాధుసాల !

గీ. నన్నుఁ గృపఁ జూడకున్న నీ కెన్నియైన

దోసములు వన్ని తుదకు నీదాసుఁడగుచు

ముక్తి సాధింతు నీపాదములె భజించి

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

69

సీ. ఈ రేడులోకంబు లేలు వేల్పులతేడ

వట్టేడన్నము నాకుఁ బెట్టలేవె

కాలియందు ననభి గంగదాల్చినదేవ

తీయని నీరు నాకియ్యలేవె

సాంచాలి కవలీల వలువ లిచ్చినశౌరి

నాకు వస్త్రములిచ్చి సాకలేవె

యిల కుచేలుని నెవ్వఁ దొలఁగఁద్రోసిన తండ్రి

సిరులిచ్చి నను గటాక్షించలేవె

గీ. పుండరీకాక్ష చే సాచకుండ నన్ను

బ్రతికినన్నాళ్లు సుఖముగా బ్రతుకనిమ్ము

పాహిమాం దీనబంధు ! కృపై కసింధు !

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

100

సీ. మోముచిన్నలఁ బ్రేమ మొలపించు నొకభామ
 తఱుకుఁ జూపులఁబ్రేమఁ గొలుపునొకతె
 పొగరుగుబ్బల నాత్మఁ బొడుచు నొక్కమిటారి
 నెనరుఁ బల్కులబాళి నించునొకతె
 కటివిళాలతఁ గోర్కి గలిగించు నొకకాంత
 తొడలనిగ్గుల నాత్మఁ దొలుచునొకతె
 కెమ్మోవిపనఁజిత్త మమ్మించు నొకకొమ్మ
 కులుకు నవ్వులప్రేమఁ గొలుపునొకతె

గీ. నదమలాంగుల యంగముల్ మదనమోహ
 రంగములు గానఁ బురుషాంతరంగములను
 జూఱి గొనువారి దెసఁదేరి జూచినంత
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

101

సీ. వేదశాస్త్రపురాణవిధులను వెలివేయు
 నలఘు పండితుని వెంగలిగఁజేయు
 సింహాధీరుని బట్టి చెవులపిల్లిగఁజేయు
 మానాభిమానముల్ మ్రగ్గఁజేయు
 నిరుగు పొరుగువార లీనడింపగఁజేయు
 గల్గబొల్లుల పుట్టి నిల్లుసేయు
 మహితానురక్త దంపతుల శత్రులజేయుఁ
 గర్తవ్యతాబుద్ధిఁ గాకుసేయుఁ

గీ. బరసతీరతికన్నఁ బాపంబులేదు
 తుచ్చసుఖ మెద్దియును బొందితోడ రాదు
 పరమ కళ్యాణగుణధామ భవవిరామ
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

10

సీ. క్రూరాంతకు ఫిరంగిగుండ్లుగావే పర

స్త్రీల పాలిండ్లు పూచెండులయ్యు
నరకలోకాన్ని కుండములుగావే పరాం'

గనల వాల్లనులు పంకజములయ్యు
భయదోగ్రియమభటార్భటులుగావే లాతి

చెలుల పల్కులు చిల్కపలుకులయ్యు
యమకరగ్రస్త సర్పములుగావే యన్య

తరుణుల కురులు బంఢరములయ్యుఁ

గీ. బరవధూకాంక్షకలనె నఁ బడయనట్టి

యనఘుఁడే భీష్ముఁ డతఁడె శ్రీఽంజనేయుఁ

డతఁడె శుకయోగి యని యందు రార్యజనులు

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

103

సీ. గబ్బిగుబ్బలు జూచి యుబ్బిపోవునుగదా

మాంసఖండము లన్న మర్మమెఱింగి

వాలుగన్నులుఁజూచి వలచి సోలునుగదా

పుసుల తొట్ట లటన్న మూలమెఱింగి

కెంపువాతెఱఁ జూచి కెరలి కుల్కునుగదా

చొల్లుసేపు రహస్య మెల్లయెఱింగి

బాహుమూలము జూచి బ్రాంతి జెందునుగదా

చెమట కంపునుగొట్టు క్రమమెఱింగి

గీ. గళము చందముఁ గని చాల వలచునుగద

శ్లేష్మకూప మటంచు నీక్షితి నెఱింగి

ప్రకృతిమోహంబు మనుజుండుఁ బాయలేడు

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

104

సీ. నలకూబరున కేమి న్యాయదాంపత్యంబు
 రాణించి రంభతో రతులుమరిగె
 నెవఁడు కన్యాదాన మిచ్చి కాలడిగె మే
 నకను గొమ్మని గాధినందనునకు
 వేల్పుటింతులఁ బెద్ద పేరై న యూర్వశి
 నేమి పెండ్లాడి సుత్రాముఁడొందె
 నగ్నిసాక్షిగఁ బెండ్లియాడెనే యప్పరోం
 గనలఁ బొందఁగ మాందకర్ణిమాని

గీ. వుడమివేల్పులు వేల్పులు మునులుగూడ
 వరవధూమణిపై బ్రాంఠిఁ బాయలేరు
 దాని గెల్చినవారెపో ధన్యమతులు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ ! .

105

సీ. అంగనాసరసప్రసంగమున్ వలదంచు
 శ్రీరంగసీతులుఁ జెప్పవచ్చు
 కరిరాజగమనమై సిరిఁ జూడరాదంచు
 కనుల గంతలు గట్టుకొనఁగవచ్చు
 నంబుజాక్షులపల్కు లాలింపరాదంచు
 శ్రుతిరంధ్రముల దూదిఁ జొనువవచ్చు
 శంపాలతాతన్విసంపర్క మఘమంచు
 మేటిగ్రంథములు నిర్మింపవచ్చు

గీ. నాశపడి పొచ్చరించి పుల్లాబ్జముఖులు
 మెత్తపడి డాయ నెవ్వఁడు చిత్తమందు
 నిగ్రహముఁ దాల్చు నతఁడె పో నీతిపరుఁడు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

106

సీ. వలచు నూర్వశితోడ గలయంగ నరిగెనే

యర్జనుండురుతమోవర్జనుండు
దేవసుందరి వమాధిని కోరె నని మించి
హర్షించి ప్రవరాఖ్యుఁ డంటుపడెనె
చిత్తాంగి బలిమిమై చెయిబట్టి లాగంగ
భంగంబు పడెనె సారంగధరుఁడు
చాల వేడినరంభ సంతోషవటినె

గీ. ననుచు వీరి మహత్వంబు లాత్మదలఁచి
పరవధూరత్నములు కంట బడెడివేళ
పురుషుఁ డగువాఁడు చలనంబుఁ బొరయరాదు
విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ.

107

సీ. మోహినీస్త్రీరూపమునుఁ జూచి వలచునే

సర్వజ్ఞుఁ డగుమహాసాంబశివుఁడు
ధర్మస్వరూపుఁడై తగువిష్ణుదేవుండు
బృంద కాగలి కాస జెందు నొక్కొక్క
జేజేలపెద్దయై సృష్టిజేయు విధాత
శీతాద్రికూతుపైఁ జిత్త మిడునె
మునిపత్నియగు నహల్యను బొందఁ గడఁగునే
వేయికన్నులవాఁడు వేల్పుతేఁడు

గీ. కామబలమును వర్ణించు కథలుగాక
వేల్పుదొర లేడ పరసతీప్రేమయేడ
రాఘవకవీంద్రపోష శ్రీరామవేష
విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

108

నీ. కనునన్నలనుఁ బరాంగనలఁ బిల్వఁగఁగాదు
 కను లిచ్చినది శుత్రుల్ గనుటకొఱకె
 సాధు నజ్ఞనపీడ నమకూర్చుటకుఁగాదు
 బల మిచ్చినది తపఃకలనకొఱకె
 భువి బాతిపెట్టి తా దివి కేగుటకుఁగాదు
 సిరు లిచ్చినది యీవిసేయుకొఱకె
 యితరభామినుల పాల్నిడ్లు బట్టఁగఁగాదు
 చే యిచ్చినది నీదు సేవకొఱకె

గీ. భూతదయ వావివరునలు నీతిఁ దప్పి
 ప్రజలు మారిరి పాపాలభైరవులుగ
 పుణ్యము నశించెఁ గలి పరిపూర్తిఁ జెందె
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

109

నీ. వయసు తీరినమీఁద వానరాశ్మతి సుమీ
 భువనమోహినియైన పువ్వుఁబోణి
 వయసువాడినమీఁద వఱడు నక్కగుఁ జుమీ
 చేత నేనుఁగు నెత్తు సింహబలుఁడు
 వృథాయకావనము చన్నఁ బిచ్చివాఁ డగుఁ జుమీ
 భువి బృహస్పతి గేరుబుద్ధిశాలి
 ప్రియమూడినమీఁదఁ బరతంత్రుఁ డగుఁ జుమీ
 కోరి బ్రహ్మను లెక్కఁగొననిమేటి

గీ. నేటిప్రాయంపుజందముల్ నిక్క మనుచు
 నిక్కి నీల్లుచు నిన్ను ధ్యానింపలేరు
 యముని కొఱతకుఁ బాలాదు రజ్జజనులు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

110

సీ. తమజాతితో దక్క ధర నన్యజాతితోఁ

బశుపక్షులకుఁ గానబడవు రతులు

తమజాతి కగు పదార్థము దప్ప పశుపక్షు

లితరజాతుల తిండి యెఱుఁగ వెపుడు

యేర్పడ్డ రుచులలో నిల రమించుటెగాని

పశుపక్షులకు నదా పరతలేదు

తమజాతికగు నముద్దతగుణంబులు దక్క

పశుపక్షులకు లేదు పరగుణంబు

గీ. పశులు సేయని హేయంపుఁ బనులుసేయు

ప్రజలె నిజమైన పశువులు పక్షు లరయ

నేమి జదివినో పోఁగాల మేమి కలదో

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ.

111

సీ. వన్నెవాసియు లేక వన్నెచీరలుగట్టు

వనజాయతాక్షి మువ్వన్నె మెకము

నద్వర్తనము లేక చదువు లేకరివెట్టు

పండితమ్మన్యండుఁ బలుకుఁజెలుక

భక్తి సుంతయు లేక పంగనామము దిద్దు

మంచి వెష్టపుఁడు నామాలచెరుకు

కరుణారసము లేక కాంచనచ్చలి మించు

మోహనాంగులు చేదుముషిడిపండ్లు

గీ. జ్ఞాన మంటక సాధునజ్జనుల వెంట

గలసి చనువాఁడు బూదిలో గచ్చకాయ

అంబుజోపమనయన క్షీరాబ్ధిశయన

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

112

నీ. ముజ్జగంబులబారి ముక్తిదాయని యైన
 గగన ప్రవంతినఁ గనియె నెద్ది
 శిలరూపమున నున్న యల యహల్య నతుల్య
 మహిమ నాతిగఁ జేసి మనిచె నెద్ది
 బలిదాన మొందుచో వామనత్వము దాల్చి
 మిన్ను నిండుఁగ నాకృమించె నెద్ది
 కాళీయఫణముపై వ్రాలి చిందులు ద్రొక్కి
 విషరాశి గ్రక్కించి విడిచె నెద్ది

గీ. భక్తులకు ముక్తిమార్గమై పరఁగు నెద్ది
 శ్రీరమాదేవితో!
 యట్టి నీపాదమునకు స్వాష్టాంగ మిదిగొ
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

113

నీ. వెల్లదామరసిరుల్ వెలుపుఁ గన్నులవాడ
 యూర్ధ్వపుండ్రపు సిరు లొలుకువాడ
 నవచంద్రికల గేరు నగుమోము సిరివాడ
 గరుఁడు నెక్కిన మేటి సిరులవాడ
 కాస్తుభమణి సిరుల్ గల పెన్నురమువాడ
 కేలిచక్రము సిరుల్ గెరలువాడ
 నీలమేఘముడాలు నించు మైసిరివాడ
 శేషతల్యపు సిరుల్ జెలఁగువాడ

గీ. శ్రీజగన్నాథ సకల లక్ష్మీననాథ
 నిగమ వాచామగోచర నిర్విచార
 ప్రాణతమందార ననుగావు భవవిదూర
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

114

సీ. ప్రాభవోన్నతిమీరు రారాజు మృగరాజు
 కడు యుక్తి పరుడు సక్కలకు జేడు
 స్థూలగాత్రమువాడు సూకరంబులతోడు
 శృంగారతరవేషి గంగిరెద్దు
 యాస్యాసుఖముగోరు నాతఁడే సగరాజు
 స్త్రీభోగలోలుండు తేనెటీగ
 మధురవాగ్విభవుండు మహిని కోయిలపుల్లు
 వటుజటా సంధారి పండు మట్టి

గీ. యనుచు వీరలురోసి సత్యమును భక్తి
 జ్ఞాన వెరాగ్యము గల్గు సాధువులకు
 మోదమునఁ గౌగిటకుఁ జిక్కు ముక్తి కాంత
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

115

సీ. అత్తిలి వంకాయ యని భ్రమింపఁగవచ్చు
 బూటకంబగు వేశ్య మొగము మెఱుగు
 కనుగప్పి మాయమా కాఁరెఱుంగనవచ్చు
 విటులపైఁ బ్రసరించు వేశ్యవలపు
 కడఁగి చేపలఁ బట్టు గాలం బనఁగవచ్చు
 వేశ్యకాంతల చేతి వీడియంబు
 కాలసర్పము కూయు కప్పకూ తనవచ్చు
 వారకాంతల వింత భాషణంబు

గీ. యిట్టి వెలయాండ్రొక్కెల్ల పై మెట్టులగుచు
 నంచెరించెడి సంసార జారసతుల
 నట్టి దూషణలిచ్చి చీకొట్టువాడ
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

116

సీ. చెరువునీట జరించు చేపలఁ గడతేర్ప

ముక్కువాల్చి బకంబు పొందినట్లు
బెకబెకధ్వనిసేయు భేకలోకముఁ బట్టఁ
బ్రక్కపక్కల పాము నక్కినట్లు
రహి బచ్చికబయల్ల విహరించు లేళ్లకై
పొగరుఁబెబ్బలి బైటఁ బొందినట్లు
కిలకిల ధ్వనిసేయు నెలుకల పనిఁబట్ట
నెదురు జూచుచు పిల్లి మెదలునట్లు

గీ. తిరుగులాడుదు రట్టిట్లు దినదినంబు

నక్కటా ! కర్మవశమునఁ జిక్కినట్టి
విటుల మావంగఁ జూతురు వేశ్యలెల్ల
విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

117

సీ. వేశ్యవాతెఱ చొల్లు పెరుమాళ్ల తీర్థమా

విటభాగవతు లొక్క గుటకమ్రొంగ
వేశ్యయిచ్చక మెల్ల వేదాంతబోధమా
విటులు బ్రహ్మానంద విధిఁజెలంగ
పడుపు కాంతను గంట పరమాత్మఁ గాంచుటా
సరసు లీలోకంబు మఱచియుండ
వెలయాలి పదపాఠి పెరుమాళ్ల పదములా
సరసు లాసించి సాష్టాంగపడఁగ

గీ. మాయతుంటరి టక్కరి మంకుపొగరు

జబ్బు నెవ్వగ నెఱుకుకు సానికొఱకు
నాలుబిడ్డల విడనాడి యవయ నేల
విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

118

నీ. ముక్కు దిబ్బడవేసెఁ జక్కని నాసామి

యూరకుండు మటందు రొక్కనాఁడు

చుట్టాలు వచ్చిరి ముట్టరాకుర సామి

యూరకుండు మటందు రొక్కనాఁడు

తిండి మిక్కిలి తింటిఁ దెఱసి లేదురసామి

యూరకుండు మటందు రొక్కనాఁడు

పట్టిమంచము నేయఁ బంపియుంటిర సామి

యూరకుండు మటందు రొక్కనాఁడు

గీ. వేయి కన్నులుగల యట్టి విటులకై న

వేశ్యకాంతల మటుమాయ విశేదమగునె

కాలనేమికిఁ జెల్లెండు) గణికలెల్ల

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ.

119

నీ. రాధికాస్వాంతంబు రచియించు టనుగదా

పెద్ద కీర్తి గణించె ముద్దుపళని

గాన మాధురిచేత గద ప్పాక బెంగుభూర్

నాగరత్నము కీర్తి నాల్గుదెసల

పాటసాంపున గదా భరతఖండమునందు

గొప్ప గౌరవమందె గూర్జహను

పాటనేర్పున గదా బహురాజనభలలో

బేరెక్కె గోయంబతూరు తాయి

గీ. వీరలందరు వేశ్యలుగారె ధనము

యశము నార్జింపరే గౌరవాన్నదముగ

విలువమాలిన భోగంపు వృత్తియేల

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

120

సీ. జీవితేశుఁడు లేని చెలి గుబ్బపాలిండ్లు
 శాంతమింతయు లేని జపముఁ దపము
 దానధర్మము లేని ధనధాన్యవిభవంబు
 పాలచుక్కలు లేని పసులపొదుగు
 సాధువర్తన లేని సకియ యొయ్యారంబు
 పూచికాయని వెట్టి భూరుహంబు
 పటువివేకము లేని పాండిత్యగరిమంబు
 వలపుమాలిన వధూవరుల బ్రతుకు

గీ. లేశమైనను తిలకంబు లేని మోము
 వీనులకు విందుసేయని వెట్టిపాట
 వాసికెక్కడు వసుధపై వాసుదేవ
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

121

సీ. అణురూపుఁ డగుటచే ఫణిరాజతల్పుండు
 బాహ్యదృష్టులకుఁ జూపట్టఁడేమొ
 నిఖిలంబుఁ దానమై నిర్గుణుం డగుటచే
 బోల్పంగఁ బడఁడొ వేల్పులకు వేల్పు
 అప్రాకృతుం డౌట నణిమాది రహితులౌ
 నరులచేతికి విష్ణు దొరుకఁడేమొ
 భక్త రక్షణకళాభారంబు మదినిండి
 పిలచినఁ బలుమారు పలుకఁడేమొ

గీ. విశ్వమయుఁ డిందిరాభర్త విశ్వకర్త
 ఆది మధ్యాంతరహిత నారాయణుండు
 లేనితావులు లేవందు) మానివరులు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

122

సీ. గతిమాలి నతినమ్మి కాటికాపుర మొప్ప
 సంతాపపడె హరిశ్చంద్రవిభుఁడు
 వై దేహిఁ గోల్పోయి వనటచే గుండఁడే
 రఘువంశమణియైన రామవిభుఁడు
 నలదోసి కూటికై ఋతువర్ణునింటిలో
 వంటఁ జేయగలేదె వగచినలుఁడు
 అనుజన్ములను గూడి యడవి పాల్పడి ఘోర
 దారిద్ర్య మొందఁడే ధర్మరాజ్ఞ

గీ. కష్టములులేని బ్రతుకులు గానరావు
 బ్రహ్మయైనను నరజన్మ వడసెనేని
 ప్రకృతికి నిబద్ధుడై బుద్ధి వికలుఁ డగును
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

128

సీ. నరులు మోక్షార్థులై పరిణయంబులు మాని
 సన్యసించిరయేని జనము తఱిగి
 నృప్తికి మూలవిచ్ఛేదంబు నమకూరుఁ
 గాన మౌనులు పుత్రహీను లగును
 పున్నామ నరకమం చెన్ని వ్రాసిరిగాని
 దె వేచ్చలేక సంతాన మొదవ
 దడలి పుత్రహీను లంగలార్వగనేల
 నీ పాదయుగళంబు నెఱిఁగించి

గీ. నరకమును దోసి యవ్యయానందులగుచు
 జూఱఁ గొనవచ్చు న్వర్లోక సుఖములెల్ల
 నంబుజోపమనయన క్షీరాబ్ధిశయన
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

124

సీ. అభ్యంతరమందై న హర్షాగ్రమున నున్నఁ
 గొండలోవల దూరి పండుకొనిన
 ఘోరాటవుల మధ్య జేరి కాపురమున్న
 వనరాశిమధ్య నివాసమైన
 మేలైన కవచంబు మెయినిండ దొడిగిన
 దేశాంతరము వోయి దిరుగుచున్న
 పాతాళలోకంబు బ్రాపించి యెటనున్న
 కోటలో ముప్రద్యుఁ గూరుచున్న

గీ. కిటుకుఁ గనిపెట్టి మృత్యు వచ్చటికెవచ్చు
 చావుఁ దప్పించుకొనువారు జగతిగలరె
 జనన పర్యవసానంబు చావుగాదె
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

125

సీ. రాజాధిరాజమార్తాండు డైననుఁ జచ్చి
 వెదురునిచ్చెన మీద నెడలవలయు
 మణిపేమ భూషణాంబర మాల్యధరుఁడైనఁ
 జితిమీద సన్నుఁడై చేరవలయు
 తోటిసైన్యము గల్గు కువలయేశ్వరుఁడైన
 నేకాకియై దివి కేగవలయు
 కవికి బల్కులఁబల్కు కవి శిరోమణియైన
 మూఁగయై చితిమంట వేగవలయు

గీ. రాగియు నిరాగి భోగియు జోగి ద్విజులు
 శూద్రులును బండితులు నబ్రశుంథ లనెడి
 యంతరము లేదు శవముల కన్ని సమమె
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

126

నీ. మదగజేంద్రము నెక్కు మానవాధిపుడైన
 భూచక్ర మేలెడి భోగియైన
 పంచభక్త్యాన్నముల్ భక్షించు ఘనుడైన
 మణిసౌధములనుండు మాన్యుడైన
 తతమంజులారామ యుతభోగపరుడైన
 పసిడి యుయ్యెలలూగు రసికుడైన
 వరహేభమణిమ యాభరణభాసితుడైన
 భూరిభర్మదుకూల ధారియైన

గీ. బ్రబలగర్వముచే బొంగిపడుటె కాని
 యెట్టి యైశ్వర్యమయుడైన హీనునట్ల
 యనుభవించును మరణవేదనలు తుదకు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

127

నీ. కడఁగొట్టు సుతునిపై కాంక్ష నాకిది యేల
 భార్యతో నాకు సంబంధ మేమి
 యిల్లువాకిలితోడ నేటిమోక్షము నాకు
 నీ.దుఃఖకరభూతి యేల నాకు
 నెన్నుడైన వియోగ మున్న న్నేహితులేల
 నిహసుఖంబు ముముక్షు వేలవలచు
 నేకజీవున కేడ యితర బాధుజనంబు
 లీ కళేబర మడ్డమేల నాకు

గీ. ననుచు బంధులపై మోహ మణచి జీవుఁ
 డిరుగుచును బాట వెచు దేహంబుఁ జూచి
 వగచుచుందురు వెట్టులై బంధుజనులు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ.

128

సీ. కన్నబిడ్డలమీదఁ గారుణ్య మేమహానా
 బొందినోపలి గాలి పోవునాఁడు
 బహుళనంసార తాపత్రయం బేమహానా
 యమదర్శనము సేయు సమయమందు
 మాది మాదనునట్టి మహాకార మేమహానా
 సుగ్రీమృత్యువునోటఁ జిక్కునాఁడు
 శుభభోగములమీద నభిలాష మేమహానా
 సర్వేసు నాజ్ఞయై చనెడువేళ

గీ. నిష్టబంధులపైఁ బ్రేమ మేమియగునొ
 కన్నమూయుచు దివికేగు చున్నవేళ
 నీశ్వరుని మాయ దెలియంగ నేదిమేర
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

129

సీ. అడలి యేడ్చెడిభార్య నరగంట వీక్షింపఁ
 డారగింపఁడు పడ్రాసాన్నములను
 చేయారఁ బెంచిన చిన్ని కుట్టలజీరఁ
 డిల్లు వాకిలిమీద హితవుగనఁడు
 కట్టుకొమ్మని పట్టుపుట్టంబు నర్పింపఁ
 గరము సాచడు దిగంబరము మరఁగి
 కనకాభిషేకంబుఁ గావించినను కన్ను
 విప్పిచూడఁడు మోముఁ ద్రిప్పివైచి

గీ. శవములకు వాంచితార్థముల్ జగతిలేవు
 బాంధవము లేదు ద్వేషభావములు లేవు
 దేహ మున్నంతవరకె యీదేవులాట
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

130

సీ. మునువశిష్ఠుని జ్ఞానఘనత యెక్కడవోయె
 నిజపుత్రశతకంబు నిధనమొంద
 రామచంద్రుని ధైర్యరమ యెచ్చటికిఁ బాటె
 మును లక్ష్మణుండు మూర్ఛను మునుంగ
 శంభుగల్పిన ధనంజయు బీర మెటకేఁగె
 నభిమన్యుఁ డాజిలో నంతరింప
 దశకంధరుని మనోధైర్య మెక్కడమాసె
 నని నింద్రజిత్పాణ మణఁగిసోన

గీ. జ్ఞాననిధులని పేర్వడ్డ మానులైన
 బంధు నాశనదుఃఖంబు మలసియుండు
 మాయలోననె దుఃఖంబు మలసియుండు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

181

సీ. ఏడుదీవులు గెల్చి యేలిన నట్చుక్క
 వర్తు లప్పుడె మృత్యువాతఁ బడిరి
 భగవత్స్వరూపులై నగడు శంకరముఖ్య
 మతగురూత్తము లెల్ల మాయమైరి
 ఉట్టి గట్టుకోని తారూరేగనుంకించు
 ప్రాణలోభులు మిత్తిసాలఁబడిరి
 పుత్రపౌత్రులఁ బ్రేమఁ బోషింపఁగాఁ నొను
 తాతతండ్రిలు నాఁడె నగ్గమైరి

గీ. కాటికేగిరి మూడు యుగములవారు
 నేహధారికి బ్రతుకెందుఁ దిరముగాదు
 గాన పరమార్థ మార్చింపఁ గడఁగవలయు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

182

సీ. సర్వసర్వంసహా చక్రంబు శాసించు
 జగజెట్టిఁ గని మితి జడియబోదు
 కాళిదాసాది సత్కవుల వర్ణన క
 మృత్యుదేవత బుద్ధి మెత్త వడదు
 సిద్ధమంత్రము లెంత శ్రద్ధతోఁ జదివినఁ
 బాటిపోవదు మితి భయముహతి
 కొండయెత్తున మేటి కుంభముల్ వోసిన
 మనుష దొక్కనినైనఁ జెనటిమిత్తి

గీ. మృత్యువును గెల్చు విద్యలీప్యధివి లేవు
 తిరిగి పుట్టకయుండుటే యెఱిగి మృత్యు
 విజయమయ్యెదె మోక్షంబు విబుధతతికి
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ.

133

సీ. స్నేహసంపర్కంబుఁ జేయు నాటిసుఖంబు
 హిత దుర్వియోగమై యేచునాఁడు
 ప్రేమానుబంధంబు పెంచుకొన్న ఫలంబు
 ప్రాణబంధులు నాశమైననాఁడు
 ధనము గల్గిననాటి ఘనమథాంధత్వంబు
 తిండిఁగానక పస్తుఁ బండునాఁడు
 ప్రాప్తయశావసమంధు వ్యభిచరించు పసండు
 బలవిహీనత మూలఁ బడిననాఁడు

గీ. శాస్త్రీనని యార్జ్యులకు లోటుఁ జాటుపొగరు
 కన్నకూతురు అంకాడు చున్ననాఁడు
 కొందలము జెందు దనబుద్ధిఁ గూర్చినరుఁడు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

134

సీ. సుఖదుఃఖములయందు సురుగకెంతయు బ్రేమ

సాయమయ్యెడు వాఁడె నఖండనంగ
దనమనోనాధుఁ డెంత యనామకుండ్లై న
ప్రణతించు భామయే భార్యయనఁగ
నన్నయానతిఁ బూని యెన్నఁడుఁ బొరలేక
తరలిపోవనివాఁడె తమ్ముడనఁగ
జనకాజ్ఞకెపుడు యక్షప్రశ్నవేయక
తలధరించెడివాఁడె తనయుడనఁగ

గీ. బెండిలికి రాకపోయి తప్పించుకున్న
నెనరు మీఱంగ జని నపిండికరణము
నందుఁ గూర్చున్నవాఁడె పోబంధుగనఁగ
విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

185

సీ. విటులశయ్యకుఁ దార్చు వేశ్యకైనను ముక్తి
నిమిషంబు హరిని ధ్యానించెనేని
కటికివానికి గూడ కై వల్యమబ్బు మే
కల గోయచో విష్ణు దలఁచెనేని
సంసారులకుఁ గల్గు జన్మసాఫల్యంబు
చిత్తంబు శివునిపై జేర్చిరేని
యెల్లపేదలకబ్బు నిహపరంబుల సౌఖ్య
మెలుగెత్తి గోవిందుఁ బిలచిరేని

గీ. కలఁడు భగవంతుడను నమ్మకంబె చాలు
ప్రజలకెల్లను భృత్యుడై పరఁగు శౌరి
యని భజింతురు నీభక్తులై న జనులు
విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

186

నీ. పేదసాదలకుఁ దృష్టిగ నన్నమిడు పుణ్యఁ
 డమృతంబు భక్షించు నమరపురిని
 తృష్ణార్తులకు దప్పిఁదీర్చు పుణ్యఁడు స్వర్గ
 గంగాజలంబు ద్రావంగగలుగు
 గోదానమొనరించు గుణగరిష్ఠుఁడు ద్రాగు
 నాలోకమున వేల్పు టావుపాలు
 గృహదాన మొనరించు మహితపుణ్యఁడు జెందు
 వై కుంతపురగేహ వై భవంబు

గీ. నిచ్చట దృణంబు నిచ్చిరయేనిఁ బరము
 నందదే మేరువై మోక్షమర్ధినిచ్చు
 వితరణములేని సిరితీరు విధవసౌరు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

137

నీ. చక్రవర్తికి పుత్రసమ్మోహ మెట్టిదో
 మాలవానికిఁ బుత్ర మమతయంతె
 పట్టంపురాణిపై పతికెంత తగులమో
 యాలిపై నిలుపేద కంతెవలపు
 సుఖవై భవములు రాజుల కెంతప్రియములో
 యత్యల్పులకు గూడ నంతెప్రియము
 విమలవిఖ్యాతి కోవిదుఁ డెంతకోరునో
 నోరుమాలినవాఁడు గోరునంతె

గీ. సిరియు విద్యయు లేనట్టి నరులకె న
 ప్రేమలకు గోర్కెలకు లేదు పేదతనము
 తలఁచి చూడఁగ నాన లందఱకు నమమె
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ.

138

సీ. అధికారసాభాగ్య మంతరించినచోటఁ

గనులు రెండును పోయి కలఁగుచోట
దిరిపెమెత్తిననైనఁ దిండి గల్గనిచోట

వియోగంబుఁ బరఁగుచోట
గనకంబుఁ జేముట్టఁ గడఁగి మున్నగుచోటఁ
గలకాలమును వ్యాధి గ్రమ్ముచోట
జేతకందిన తనూజాతు లీల్లినచోట

సుతలెల్ల విధవలై సుక్కుచోట

గీ. నెట్టి నాస్తి కులకునైన నీశ్వరుండు

గన్నులకుఁ గట్టినట్లుగాఁ గానుపించు
గడకు నిల్చెడి నాస్తి కుల్ పుడమిఁగలరె
విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

139

సీ. ఎండిపోయిన వృక్ష మిపురొత్తు నొకవేళ

నొకవేళ బెనువృక్ష మెఱుగివచ్చు
చెల్లిపోయినవాఁడె జీవించు నొకవేళ

నొకవేళ గజనత్వు డుక్కుమడఁగు
పండఁబాటిన చేను పడిచచ్చు నొకవేళ

నొకవేళ తానేల యోదబంధు
క్షీతినేలు రారాజుఁ జేసాచు నొకవేళ

నొకవేళ దరిదుఁ డుర్వినేలు

గీ. నేది యెఱులొనొ మనుజుల కెఱుకపడదు

కాకమానదు కానున్న కర్మఫలము
సర్వమును నీకృతంబుగా జరుగుచుండు
విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

140

సీ. తలను చాల్చినకుండ ధరణిపై బడకుండ
 విపులనాట్యము సేయు వేశ్యబోలి
 కడుపునంటిన పిల్ల పుడమిపైఁ బడకుండ
 కుప్పిగంతులువేయు కొఱిగిరి
 చారతోడను నేక తల్పచుందును జేరి
 వేశ్యపై తమినిల్పు విటునిపగిది
 నింటఁ గట్టిన లేగ నెడదలంచుచు బెటఁ
 దృణము మేయు ప్రసూతధేనువల్లు

గీ. శ్రీమహావిష్ణు నాత్మలోఁ జిక్కనిలిపి
 జనులు సంసారములు జేసుకొనుచు ముక్తి
 నంగగావచ్చు నని పల్కి రార్యజనులు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !.

141

సీ. కన్ను సన్నలఁ బరాంగనలఁ జీరుటగాదు
 ముక్తికాంతను రక్తి ముంచవలయు
 కుక్షింభరతచేత కొవ్వొ యూరుటగాదు
 మించి పేదలను పోషించవలయు
 చలపట్టి విద్యేషి జనులఁ జంపుటగాదు
 కామాదిషట్కంబుఁ గాల్చవలయు
 గన్నబిడ్డల బ్రతిఁ గొగలించుటగాదు
 సకలభూతదయార్ద్ర నమతనలయు

గీ. దెలిసి యీలీలవర్తించు ధీరులకును
 కరతలామలకంబుగాఁ గలుగుఁ జున్వే
 ఐహికాముష్మికాతి సౌఖ్యానుభూతి
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

142

సీ. జనుల విత్తముచేత సత్రమ్ము గట్టించి

తన యిష్టులకొనంగ ధర్మమగునె

వరుల విత్తముచే నుపాధ్యాయుఁ బోషించి

తనపిల్లలకు నేర్పు మనఁగఁదగునె

సంతర్పణముపేర సంతరించినసామ్ము

తనపొట్టలో వేసికొనఁగఁదగునె

పురజనుల్ జేయించు భోగప్రసాదంబు

ధర్మకర్త హరింప ధర్మమగునె

గీ. యొరులసామ్మనఁ గట్టించు నూరరచ్చ

సావడిని దన పనుల నుంచంగఁదగునె

గొప్పనారల కిట్టి కక్కుఁజితి దగునె

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

148

సీ. కడిదిఁ బెండిలి కర్మకన్నఁ బెద్దదిగాగ

వృద్ధివిపె వెలయదే ప్రేతకర్మ

భోజనం బొనరించు ముఖముకంటెను బ్రీతి

గడుగుచుండఁగ లేదె యడుగుదోయి

వినయ శీలునికన్న వేయిపర్యాయముల్

వేడుచుండఁగ లేదె వినయశూన్య

నొగి నిరామయుకన్న నుపచారములు పెక్కు

బడయుచుండడె రోగ బాధితుండు

గీ. త్యాగగుణమబ్బు సన్మార్గభోగికన్న

దొడ్డకలిమినిఁ బొందఁడే దుష్టలోభి

యిట్టి యున్నతిజూచి హర్షించుటెల్లు

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

144

సీ. గడగడవడకించి కసరికొట్టు గయాళి
 పెండ్లాములకు జేజెప్పెవారు
 కానికార్యము లెన్నో కన్నారవీక్షించి
 సై చిచూడని భంగిఁ జనెడివారు
 కులమతాచారంబు దలఁగి పందులఁబోలె
 మాలమాదిఁగ కూడు మరగువారు
 అష్టకష్టములపాలై తమ్ముఁ బెంచిన
 తల్లిదండ్రుల చావుఁ దలచువారు
 పరము లేదనిసాటి గురుదేవశూన్యులై
 తల్లికి మగతొచుఁ దనరువారు

గీ. క్రూరకర్ములు ద్రోహులుఁ గుటిలమతులు
 వర్తమాన మునీంద్రులై వలలినారు
 వారిమాటలె పాటింతు కోరిఖలులు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

145

సీ. ఋతుకాలమందు వేరుగదొలంగిన యంత
 వింతమాలెత యానె విప్రకాంత
 కాకిగూటను కొంత కాలమున్నంతనే
 కాకమానె వసంత కోకిలంబు
 పనిలేక పడగవిప్పక పరుండిన యంత
 క్షీతి వానపామానె శేషభోగి
 ధూళిచే మలినమై ద్యుతి మాసినంతనే
 మసిబొగ్గు తీరొనె మానికంబు

గీ. పొట్టగడవక దడవుకోబట్టి ద్వీజులు
 ధర్మములు వెల్లడిపక గాగవలసె
 వుట్టుతోడనె పావనుల్ భూమిసురులు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

146

నీ. పద్మాయతాక్షికిఁ బ్రత్యక్షుడై వంబు
 ప్రాణనాథుఁడు గాని పరుఁడుగాఁడు
 తోయజాక్షికి బొందితో లభించెడి స్వర్గ
 మత్తిల్లుగాని యన్యంబుగాదు
 బింబాధరికిఁ శోభఁబెంచు సింగారంబు
 మగనిసేవయెగాని నగలుగావు
 కలహంసగమనకుఁ దులలేని విభవంబు
 విభుని నెయ్యమెగాని విద్యగాదు

గీ. మానినీమణికిని మారుమనువులేదు
 నతులవిడనాడు పతులకు గతులులేవు
 పోసికొనరాదు బుధులు పూబోండ్లయుసురు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

147

నీ. పుండమివిపుల మూలపురుషులందరు మహా
 మునులు దివ్యజ్ఞానఘనులు నిత్య
 సత్యవ్రతులు సర్వసములు వేదోక్తధ
 ర్మపరాయణులు స్వార్థరహితమతులు
 సకలభూతదయార్ద్ర సన్మానసులు వారి
 బీజాంశమున నుద్భవించినట్టి
 తరతరంబుల జనుల్ దైవభక్తులు జీవ
 హింసాది పాపదుష్కృతుల గనరు

గీ. యితరకులబీజమునఁ బుట్టి యెవ్వఁడై న
 విపుండగు పెట్టులో దాని వివరమేమొ
 దేవతాప్రీతి జనకంబు ద్విజకులంబు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

148

సీ. గార్ధభాశ్వము లొక్క కరణిఁ గన్పట్టవే
 కోకిలచ్చాయ కాకులకు లేదె
 ఉల్లిమల్లియలు నన్యోన్యంబు పోలవే
 కరివరాహము లొక్క సరణిలేవె
 మృగరాజవలె తోక తగ నక్కలకు లేదే
 పాలీయదే గోవుపగిది బట్టె
 నెనులిపిట్టల భంగి నెఱిగోళ్లు నడువవే
 కాకి బంగరులేదె కనకమట్లు

గీ. అంతమాత్రమునఁ బరస్పరాంతరము
 పాలియదెప్పుడుఁ బరుఁడు విప్రీండుగాఁడు
 భూసురకులంబునకు లేదు పుట్టుమచ్చ
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

149

సీ. ఆడినమాట లేదనెడి గాడిదజిహ్వ
 రెండు వాలికలుగాఁ జెండవలయు
 నకలంకులనిన పండ్లికిలింఁచు చెడుతొఁతి
 మూతిని సుత్తితో మొత్తవలయు
 బరుల నంపదను పై పఁగలేని పెద్దమ్మ
 కనుదోయి కొఱవితోఁ గాల్చవలయు
 పరనింద లాలింపఁ గర ముల్లసిలుకూళ
 చెవుల సీనముఁ గాచి చిలుకవలయు

గీ. నుల్లసముమీఱ దాననాహూత యగుచు
 నితరులకు హాని జేయంగ నేగుచున్న
 దుష్టమతిపాదయుగ్మంబు దృఢచవలయు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

150

సీ. అకాశరూపినై హవణిల్లుటకు సాక్షి
 దూరదృష్టికి ననంతఁ డవుఁగాన
 జలరూపధారిన్చై చరియించుటకు సాక్షి
 నీవదంబున గంగ నెగఁ డెఁగాన
 పృథ్వీస్వరూప సంభృతుఁడ వొటకు సాక్షి
 యరయ భూదేవి యగ్ధాంగిగాన
 వాయుస్వరూప ధూర్వహుఁడ వొటకు సాక్షి
 భూతపాలనము సల్పుదువుగాన

గీ. జ్వలనరూపుండ వనుటకు సాక్షినీదు
 విగ్రహము హాటకచ్ఛవి వెలుఁగుఁగాన
 పంచభూతము లీవ ప్రపంచమీవ
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

151

సీ. శతకోటి భాస్కర ద్యుతిమించు నీకాంతి
 మీనకేతను నవ్వు మేనిజవ్వు
 నీలోతు నెలుగంగ నేరఁ డంబుధిరాజు
 కులము పరబ్రహ్మ కులము నీది
 వేదవర్ణనమీఱు నీదు తత్వముసౌరు
 ధాతపాలిటిఁ జన్మ దాతవీవు
 ఐశ్వర్య మెదురిచ్చి యాదరింతువు వజ్రిఁ
 ప్రార్థనీయుఁడవు నప్తర్షులకును

గీ. యిన్ని బొన్నత్యములు నీకె యున్నకతన
 మునులు మెచ్చి పరాత్పరుం డనిరినిన్ను
 భక్తజన కల్పదీనుల పాలివేల్పు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

152

సీ. రఘురామకారుణ్య రసవియద్గంగలోఁ

గాని పాయదు మనఃకల్మషంబు

ఆత్మార్పణంబు శ్రీహరికిఁ జేసినఁగాని

ముచ్చటింపదు కొంత ముక్తికాంత

హృదయస్థ వైకుంఠ నిఱుంగకుండఁగ త్వమే

వాహమృనఁగఁ దెల్లమగుట కల్ల

తావత్రయంబుఁ జిత్తమున వీడినఁగాని

బుద్ధిపట్టదు భవాంభోదిగట్టు

గీ. జగము నాటకమాడించు చక్రధరుఁడు

వేనముల్ పదివేసిన వెన్నదొంగ

దొంగభక్తికిఁ గలనై న లొంగఁడండు

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

153

సీ. కొంగజపంబుచే గోచరింపఁడు దొంగ

జోహారులకుఁ బ్రేమఁ జూపఁబోడు

ఊర్ధ్వపుండ్రముఁ జూచి యుబ్బి దర్శనమీడు

పొంగలి పులిహోర మింగిరాడు

కుటిల నన్యాసుల జటలలో నటియింపఁ

డెగుడుఁ జూపులఁ జెంత కెగిరిరాడు

కాకికై వడి నొడల్ గంగముంచిన గావఁ

డొంఱిహిమ్మనఁగ ధూర్తు నొల్లబోడు

గీ. కులము జాతియు విద్యయు గొప్పదనము

వేషభాషలు గనఁడు గోవిందుఁ డండ్రు

నిన్నుఁ దెలిసిన మానులోనీలవర్ణ

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

154

సీ. మొసలి నోటనుజిక్కి మునుగజేందుగ్రుడు తొండ
 మెత్తి యేడ్పుచు వేడ నెవడుబ్రోచె
 చీర లీయఁగలేవె చెల్లలికని యెంచి
 యేడ్పు న్రౌపదిమాన మెవడుగాచె
 నెందుజూచిన శౌరి యందె గన్పడునంచు
 నెదనమ్ము ప్రహ్లాదు నెవడుబెంచె
 యమునలో దిగినట్టి యక్రూరునకు నీట
 దయతోడ నెవడు ప్రత్యక్షమయ్యె

గీ. నెఱిఁగి భక్తులఁ బాలింప నెంతకై న
 విష్ణుదేవుడె సులభుండు వేల్పులందు
 ననుచు విబుధులు గుర్తింతు రవనియందు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! ంకటేశ !

155

సీ. మునుగజేందుని మొఱ్ఱవిని వచ్చె ననుకొన్నఁ
 గువలయం బేడ వై కుంతమేడ
 వచ్చి ద్రౌపదికిఁ దా వలువలిచ్చె నటన్నఁ
 దంతిపురం బేడ ద్వారకేడ
 పిలుపుతోఁ బ్రహ్లాదుఁ బెంప వచ్చెనటన్న
 స్తంభమేడ వికుంతధామమేడ
 కన్నార నక్రూరఁ గాంచి వచ్చెనటన్న
 నదియేడ వై కుంత నగరమేడ

గీ. శ్రితజనాభీష్ట సంధాయిశేషశాయి
 యెందుఁజూచిన నందె లక్ష్మీశ్వరుండు
 పరమభక్తుల వెన్నంటి తిరుగునందు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

156

సీ. కావకుండునె నన్నుఁ గరుణాసముద్రుడై
 పృథుదరితుఁ గుచేలు నేలువాఁడు
 యేరకుండునె నన్ను నెంగిలె ఫలమిచ్చు
 శబరినంతయుఁ బ్రేమ సాకువాఁడు
 సాకకుండునె నన్ను సదయాంతరంగుడై
 యడవిలో గుహుని మేలరయువాఁడు
 అరయకుండునె నన్ను దురితవర్తను నజా
 మిభుని స్వర్గమునందు నిలుపువాఁడు

గీ. ననుచు నమ్మితినయ్య నీయంఘ్రియుగము
 పతితపావనశీల సద్భక్తలోల
 యెఱిగి పాలింపకున్న నాకెవరుదిక్కు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

157

సీ. అణురూపుఁ డగుటచే ఫణిరాజతల్పుండు
 బాహ్యదృష్టులకు జూపట్టఁ డేమొ
 నిఖిలంబుఁ దానయై నిర్గుణుం డగుటచే
 బోల్పంగ బడఁజొ వేల్పులకు వేల్పు
 అప్రాకృతుం డౌట నణిమాదిరహితులౌ
 నరులచేతికి విస్టు దొరకఁడేమొ
 భక్తరక్షణకళాభారంబుతో నుండి
 పలుమారు పిలచినఁ బలుకఁడేమొ

గీ. విశ్వమయుఁ డిందిరాభర్త విశ్వకర్త
 ఆదిమధ్యాంతరహిత నారాయణుండు
 లేనితావులు లేవండు మానివరులు
 విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

158

నీ. నీలమేఘముడాలు డీలునేయఁగఁ జాలు
 మూర్తితో మోహనస్ఫూర్తితోడ
 అనురసింధుర దర్పహర్యక్షమన నొప్పు
 రూపుతోఁ గృపనేపు చూపుతోడ
 రత్నాకరోత్తుంగ రంగత్తరంగస్వ
 నంబుతో నభయదానంబుతోడ
 సాంధ్యరాగకషాయ సాంధ్రప్రభాజటా
 భరముతో సిరిమీఱు నురముతోడ

గీ. నెవ్వఁడు రహించు వై కుంత మెవనియిల్లు
 గరుడవాహనుఁ డెవ్వఁడా పరమపురుషుఁ
 డరయ నీవగదయ్య నన్దరుణఁజూడు
 విదిత పెద్దాపురీవాన ! వేంకటేశ !

159

నీ. భూరిలాకిక మహాభోగంబు భోగమే
 కఠినసంసార రోగంబుగాని
 స్థూలదేహము జెందు తోషంబు తోషమే
 చవలచెత్తై క దోషంబుగాని
 భార్యాసుతాది సంవత్సాప్తి ప్లాప్తియే
 బహుపునర్భవదశావాప్తిగాని
 సింహాసనాదికశ్రేయంబు శ్రేయమే
 యధికపాపనమన్వయంబుగాని

గీ. గాన నింద్రియ నివహంబుఁ గడలనీక
 యనఘమతులెల్ల నీపాద మాశ్రయింది
 నిస్తరింతురు భవవార్ధి నెమ్మితోడ
 విదిత పెద్దాపురీవాన ! వేంకటేశ !

160

నీ. నిఖిలభూతగణంబు నీవు సేయఁగలేవె

సృష్టికర్తనుఁ గన్న శ్రీముకుంద
జగదేకవిలయంబుఁ దగ ఘటించిఁగ లేవె

చక్రింబు గొన్న త్రివిక్రమాంక
కార్యవిఘ్నము నీవు గావింపఁగా లేవె

బలిని భంగించిన జలజనాభ
కార్యరక్షణ సేయఁగా లేవె గాధేయు

జన్నంబుగాచిన జానకీశ

గీ. కర్తృవును హర్తృవును లోకభర్త వీవె

యెల్లజగములుఁ గల్గ నీవే నిజంబు

నిన్ను నమ్మినవారిదే నిత్యపదవి

విదిత పెద్దాపురీవాన ! వేంకటేశ !

161

నీ. బిజము ల్గొని వృక్షరాజిఁ బెంపఁగవచ్చు

బీజంబు లెవఁడు కల్పింపఁగలఁడు

మృత్తుచే కుంభంబు లొత్తి సేయఁగవచ్చు

మృత్తికానిర్మాణ మెవఁడు సేయు

హాటకంబున భూష లాచరింపఁగవచ్చు

బంగార మెవఁడు సేయంగనేర్చు

నీటిచేఁ బొలముఁ బండ్రించి పోయఁగవచ్చు

నిల వాన గురిపింప నెవరితరము

గీ. యిట్టి పనులకు జగజెట్టి యీశ్వరుండె

మహిని దేవుఁడు లేడన్న మతములేదు

గార్యసిద్ధికి దై వంబె కారణంబు

విదిత పెద్దాపురీవాన ! వేంకటేశ.

162

సీ. తొలిజన్మమున నుంత కలిమి నోమనివాఁడు

హరిభక్తిచే గాంచు నధికధనము

గతభవంబున పుత్రగణము నోమనివాఁడు

హరిభక్తిచే గాంచు ననుగుసుతుల

తొలిబాము నందు తొయ్యలిని నోమనివాఁడు

హరిభక్తిచే గాంచు నబ్జయుఖిని

గతజన్మమున సౌఖ్యగరిమ నోమనివాఁడు

హరిభక్తిచే గాంచు బరమసుఖము

గీ. ఆశ్రితపరాయణుండు నారాయణుండు

దై వభక్తులు కర్మబంధములు గాంచ

రనుచుఁ బల్కుదు రార్యులై నట్టి జనులు

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

163

సీ. అసురు లందకయుండ నమృతభాండము దాచి

తీవివేల్పులకు నొడ్డించె నెద్ది

కళ్యాణవేళఁ జెంగల్వపూలకు వన్నె

వెట్టు శ్రీసతికేలు వట్టెనెద్ది

సోమకాసురుఁ గూల్చి సోమయాజులఁ బిల్చి

వేదముల్ మగుడ నర్పించెనెద్ది

సత్యభామామనస్సంతుష్టికై స్వర్గ

పారిజాతము నింటఁ బాతెనెద్ది

గీ. లోకకంటక జనకంఠ లుంతనమున

భక్తులనుఁ బ్రోచు చక్రంబుఁ బట్టెనెద్ది

యట్టి నీకేలుఁడమ్మి మాకభయ మిమ్ము

విదిత పెద్దాపురీవాస ! వేంకటేశ !

164

వీ. కాంచనోద్భవలీల ! కామగ్య మయకీల
 యథలకళ్యాణ గుణాలవాల !
 రక్షితామరగణాధ్యక్ష ! కౌస్తుభవక్ష !
 కమలాయతాక్ష ! రాక్షసవివక్ష !
 వరమభక్తిజ్ఞాన పటునిశ్చలధ్యాన
 ఘనజనప్రత్యక్ష ! కల్పనృక్ష !
 సకలలోకస్వామి ! జంగమస్థావరాం
 తర్యామి ! గరుడపతంగగామి !

గీ. చిన్నయానందసార ! లక్ష్మీవిహార !
 వరమగుణసద్మ ! భవదీయపాదసద్మ
 సేవకుండను ననుగావు దేవదేన !
 విదిత పెద్దాపురీవాన ! వేంకటేశ ! •

940

508

10

7

27

8

31

17

33

7

44

7

52

8

58

5

..

19

శుద్ధ పత్రిక

తత్పు

గలిగు

జీనమాలు

ఊరువెల్పులి

రంగను

కోమలంబదు

బంధరము

రుచులలో

నచ్చలి

ఓర్పు

గలుగు

ఓనమాలు

ఊరువెల్పులి

రంగును

కోమలంబగు

బంధరము

రుతులలో

నచ్చవి

